

EGIDIJUS ŠATAVIČIUS

**KAPČIAMIESČIO SENOVĖS GYVENVIETĖS
(A 92, LAZDIJŲ R.)
ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ 2007 M.**

ATASKAITA

**Kaišiadorys
2007 m.**

TURINYS

1. Įvadas	3;
2. Geografinė padėtis	3;
3. Tyrimų metodika	4;
4. Archeologiniai tyrimai	4;
5. Tyrimai pusiasalio sąsmaukoje	5;
a) I plotas	5;
b) II plotas	7;
c) III plotas	8;
5. Tyrimai prieš pusiasalio sąsmauką	9;
a) IV plotas	9;
b) V plotas	10;
c) VI plotas	11;
d) VII plotas	12;
6. Radiniai	13;
7. Išvados	15;
10. Dirbinių sąrašas	16;
11. Priedai: iliustracijos	18;
12. Priedai: tyrimų leidimas ir programa	49.

ĮVADAS

2007 metais rugpjūčio-lapkričio mėnesiais buvo vykdomi Kapčiamiesčio senovės gyvenvietės (A 92, Lazdijų r., Kapčiamiesčio sen.) archeologiniai tyrimai (vad. dr. E. Šatavičius). Šis archeologijos paminklas tyrinėtas pagal Kultūros paveldo departamento ardomų archeologijos paminklų teritorijų ištyrimo programą, o užsakovas - Lietuvos archeologijos draugija. Vertybės teritorija intensyviai ardoma Baltosios Ančios bei ypač gausių turistų. Be to, pagal Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities kaimynystės programą, vykdomas projektas „Lazdijų rajono ir Punsko valsčiaus savivaldybių kultūros paveldo pritaikymas turizmo plėtrai“, kuriuo planuojama Kapčiamiesčio senovės gyvenvietės teritorijoje įrengti turizmo infrastruktūrą: lauko baldus, šiukšliadėžę, informacinį stendą, laiptus, automobilių parkavimo vietą, prielauką, sutvirtinti eroduojančius šlaitus. Taigi, šiais archeologiniais tyrimais bus stengiamasi ištirti labiausiai sužalotas ir tvarkytinas vertybės teritorijos vietas.

Brėžiniai, tyrimų nuotraukos ir piešiniai atlikti autoriaus.

Šių tyrimų sezoną buvo numatyta gyvenvietėje ištirti ardomą rytinį pakraštį, kur 2006 m. aptiktas kultūrinis sluoksnis su radiniais leido teigti, jog čia yra išlikęs gyvenvietės kultūrinis sluoksnis.

Archeologiniams tyrimams išduotas leidimas Nr. 128, 2007-07-13 data.

Trumpa informacija apie šį sezoną vykdytus tyrimus bus paskelbta tęstiniame leidinyje „Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2007 metais“.

GEOGRAFINĖ PADĖTIS

Kapčiamiesčio senovės gyvenvietėje, vad. Pinčiaragiu, yra 1,75 km į pietus nuo Kapčiamiesčio bažnyčios, 450 m į rytus nuo kelio Kapčiamiestis-Sapockinas, Pertako girininkijos Kapčiamiesčio miško 61 kv. rytiniame pakraštyje, Baltosios Ančios upės dešiniajame krante, jos kilpoje. Iš pietų, rytų ir šiaurės gyvenvietės teritoriją supa upė. Gyvenvietę 1970 m. surado archeologas Romas Olišauskas. Joje aptikta svidrinis strėlės antgalis, titnaginės skeltės, nuoskalos, keramika, puošta išpaudėliais ir įraižomis. Kultūros vertybės teritorija nustatyta 1989 m. Eugenijaus Ivanausko vadovaujamos žvalgomosios archeologinės ekspedicijos metu. Kultūros vertybės teritorijos plotas – 2,7 ha. (1 pav.). 2000 m. gyvenvietę žvalgė Gintautas Zabiela. Smėlinguose į upę griūvančiuose šlaituose archeologinių radinių nepastebėta, todėl nurodyta, kad gyvenvietės išlikimo lygis ir teritorija turi būti tikslinami atliekant archeologinius žvalgomuosius tyrimus (Zabiela G., 2002 – Žvalgymai pasienyje Lazdijų rajone // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2000 metais. Vilnius, p. 212-215).

Pastaruju metu gyvenvietės būklė ženkliai blogėja. Gyvenvietės teritorijoje esančios lakaus smėlio kopos dėl šlaitais laipiojančių žmonių, lietaus vandens ir upės graužimo sukeltos erozijos sparčiai nyksta nuslinkdamos į upę (2, 3 pav.).

Gyvenviečių paviršius lygus su nežymiais keletos pilkapių kauburėliais, tik vakariniame gale yra vėjo išpūstyta ilduba, o už jos pailgas vėjo supūstytas volas. Šiuo metu paminklų teritorija apaugusi mišku.

Žvalgomųjų tyrimų metu senovės gyvenvietės teritorijoje ir į pietvakarius nuo jos iširta 16 šurfų, iš viso 24 m² dydžio plotas (4 pav.). Kadangi turizmo infrastruktūrą planuojama rengti pietvakarinėje kultūros paveldo vertybės dalyje, todėl tyrimai labiau koncentruoti šioje teritorijoje. Šurfai orientuoti pagal pasaulio šalis, išskyrus šurfus Nr. 2, 5 ir 15, kurie orientuoti pagal šlaito liniją. Šurfai kasti mentelėmis, 3-5 cm storio horizontaliais sluoksniais. Šurfai numeruoti pagal jų tyrimo tvarką. Baigus tyrimus visi šurfai užkasti.

TYRIMŲ METODIKA

Visas plotas tyrinėtas "horizontaliu" būdu, kaskart nuimant po 3-4 cm storio sluoksnėlį. Radiniai, rasti 07-00-A-B-C kvadratų ruože, fiksuoti įprastoje dvimatėje (atstumai iki dviejų gretimų kvadrato kraštinių), o rasti D-G (ir toliau) kvadratų ruože - trimatėje (dar prisideda radinio slūgsojimo gylis-absoliutinis aukštis) koordinacių sistemoje. Be to, abiem atvejais dar yra nurodomas ir radinio slūgsojimo sluoksnis.

Visos perkasos orientuotos pietryčių-šiaurės vakarų kryptimi ir taip yra po 10 m ilgio, o jų plotis svyruoja nuo 2 iki 12 m. Jos visos jungiasi tarpusavyje [pav. 2]. Perkasos viena su kita jungtos taisyklingai taip, kad gautųsi ištisiniai (be pertrūkio) pjūviai per visą tyrinėtą paminklų kompleksą teritoriją.

Kadangi šalia tyrimų vietos nėra absoliutinio aukščio reperio, tai radinių, perkasos sienelių aukštis-slūgsojimo lygis duodamas pagal vietinio reperio parodymus. Šis vietinio reperio lygis yra bendras visam paminklų kompleksui. Pagal jį apskaičiuoti matavimai nurodomi ir šalia perkasos sienelių bei aprašant dirbinius radinių sąrašė.

Nuo tyrimų pradžios vedama ištisinė paminklo kompleksą teritorijoje surastų radinių numeracija. Radiniai, pagal jų medžiagą, suskirstyti į 5 grupes: titnaginiai, akmeniniai, keramikiniai, kauliniai ir metaliniai. Tad kiekvienos iš šių grupių bet kuris radinys turi savo eilės numerį ir yra patalpinamas į atskirą maišelį su kortele, kurios vienoje pusėje užrašytas paminklo pavadinimas ir kvadrato indeksas, o kitoje - radinio eilės numeris.

Archeologiniai tyrimai šiame komplekse atliekami taikant naujausią metodiką, ko pasekoje, baigus tirti šį objektą ir visus radinių, objektų bei kitus išmatavimus suvedus į kompiuterines duomenų bazines, bus galima jį pilnai rekonstruoti virtualioje erdvėje.

Baigus archeologinius tyrimus perkasos užkastos.

ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI

2007 m. archeologinių tyrimų metu iširtas apie 400 m² dydžio plotas palei ir šalia Baltosios Ančios dešiniojo kranto skardžio kraštą [pav. 1-2]. Tyrimai vykdyti prieš pusiasalio sąsmauką ir sąsmaukos ruože, t. y. gyvenvietės rytinėje dalyje. Perkasos orientuotos pietryčių-šiaurės vakarų kryptimi ir taip yra po 10 m ilgio (išskyrus perkasą 3, kuri yra 7 m ilgio), o jų plotis svyruoja nuo 5 iki 10 m. Visos perkasos jungiasi tarpusavyje [pav. 2]. Perkasos suskirstytos kvadratais (kiekvienas po 1 m²), kurie savo ruožtu dar sunumeruoti: šiaurės vakarų-pietryčių kryptimi skaičiais (nuo 55 iki 69), o šiaurės-pietvakarų - raidėmis (nuo 0₂₀-0₀-A iki D) [pav. 2].

Perkasų teritorijoje augo keletas stambių pušų bei smulkūs krūmokšniai, kurių šaknys stipriai apnaikino kultūrinį sluoksnį. Visos stambios pušys tyrimų metu buvo išsaugotos. Baigus tyrimus perkasos užkastos, o jų paviršiuje išėta žolinė augmenija. Tyrinėtas griūvantis skardis sutvirtintas medinėmis konstrukcijomis.

Pastaba. Perkasos nėra orientuotos pagal pasaulio šalis. Todėl supaprastinant aprašymą toliau pietvakarinė kryptis ir perkastos sienelė bus minima kaip pietinė, šiaurvakarinė kaip vakarinė ir t.t.

TYRIMAI PUSIASALIO SAŠMAUKOJE (KOPYNE)

I PLOTAS

Padėtis. Perkasa atmatuota rytinėje terasinio iškyšulio dalyje, netoli geležinkelio sankasos [pav. 6; 9]. Perkasa yra 10x6-8 m dydžio (~48 m²) [pav. 2; 3]. Perkasa visa savo pietine sienele ribojasi su XXI ploto šiaurine sienele, o vakaruose - su upės skardžiu [pav. 2; 9]. Tyrimų metu perkasa suskirstyta į 2x2 m dydžio kvadratus, kurie sunumeruoti: vakarų-rytų kryptimi skaičiais (nuo 66 iki 69), o šiaurės-pietų - raidėmis (016-20) [pav. 2; 3]. Perkasa apima akmens amžiaus gyvenvietės ir kaimavietės teritorijas.

Perkastos teritorijoje augo keletas krūmokšnių. Jie buvo iškirsti, tačiau jų šaknys stipriai apnaikino viršutinį horizontą.

Stratigrafija. Perkastos paviršius nelygus: pastebimas nežymus visos teritorijos kilimas rytų kryptimi bei ryškesnis nuolaidėjimas išilgai skardžio. Šiomis kryptimis atitinkamai kito ir viršutinių sluoksnių litologija. Tyrimų metu fiksuotos pietinė, rytinė ir šiaurinė perkastos sienelės [pav. 3; 8]. Kadangi per visą perkastos ilgį sluoksnių litologija kito tik nežymiai, tai ją aptarsime pagal pietinę ir rytinę perkastos sieneses (nuo viršaus žemyn) [pav. 3; 8]:

1. Velėna ir tamsiai pilkas povelėnis, iki 20 cm storio;
2. Gelsvas-pilkšvas smėlis, iki 30 cm storio; sluoksniuotas, slūgsojo įstrižomis juostomis; jis ženkliai plonėjo šiaurės ir šiaurės rytų kryptimis; aptiktas tik perkastos pietinėje pusėje;
3. Rusvas (vietomis pilkšvas) smėlis - įžemis.

Kultūrinio sluoksnio ypatumai. Perkasoje atidengti sluoksniai netiesiogiai siejami su keliais archeologiniais objektais.

Tyrimų metu nustatyta, kad šioje perkasoje visi virš įžemio aptikti sluoksniai yra perklostyti tiesiant geležinkelį. Akmens amžiaus gyvenvietės radiniai aptikti visuose trijuose viršutiniuose sluoksniuose. Gelsvo-pilkšvo smėlio horizontas interpretuotinas kaip į iškastą duobę eolinių procesų ir paviršinio vandens perklostytas sukasto smėlio kalnas, į kurio sudėtį įėjo ir dalis kultūrinio sluoksnio apačios. Jis susidėjo iš smulkiagrūdžio-vidutingrūdžio smėlio su gausiomis molingomis dalelėmis. Šio sluoksnio apačioje aptikta keletas rieduliukų [pav. 3].

Po šiuo horizontu aptiktas pilkos-rusvai gelsvos spalvos smėlio sluoksnis irgi yra antrinės kilmės, t. y. perklostytas. Jo kilmė sietina su perklostytais akmens amžiaus kultūrinio sluoksnio viršutinės dalies ir pilkapių sampilų horizontais.

Jokių objektų šioje perkasoje neaptikta [pav. 3]. Perkastos vakarinė ir pietinė pusės ypač ženkliai nukentėjo nuo vandens graužikų iškastų urvų [pav. 7].

Radinių pasiskirstymas I perkasoje:

	69	68	67	66
0 ₁₆	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(0)}$
0 ₁₇	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{1 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(0)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(0)}$
0 ₁₈	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{1(0)}{0 \mid 1(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$
0 ₁₉	$\frac{1(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{1(0)}{0 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$
0 ₂₀	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$

TITNAGAS (AKMUO)
 KERAMIKA | METALAS (KAULAS)

II PLOTAS

Padėtis. Perkasa atmatuota rytinėje terasinio iškyšulio dalyje, į rytus nuo jį skersai kertančios lomos. Perkasa yra 6x2 m dydžio (12 m²). Perkasa visa savo vakarine sienele ribojasi su X ploto rytine sienele, o šiaurėje - su XIV ploto pietine sienele [pav. 2]. Tyrimų metu perkasa suskirstyta į 2x2 m dydžio kvadratus, kurie sunumeruoti: vakarų-rytų kryptimi skaičiais (nuo 55 iki 57), o šiaurės-pietų - raidėmis (D) [pav. 2; 5]. Perkasa apima akmens amžiaus gyvenvietės, kaimavietės ir Sudotos IV pilkapyno (pilkapių Nr. 2-3 papėdės) teritorijas.

Perkasos teritorijoje (labiau link pakraščių) augo kelios itin stambios ir kelios vidutinio dydžio pušys. Apie pusę jų buvo išsaugota, tačiau jų šaknys stipriai apnaikino kultūrinį sluoksnį.

Stratigrafija. Perkasos paviršius nežymiai kauburiuotas, ties viduriu truputį įdubęs bei nežymiai žemėjantis šiaurės kryptimi. Šiomis kryptimis atitinkamai kito ir viršutinių sluoksnių litologija. Tyrimų metu fiksuotos pietinė ir rytinė perkastos sienelės. Kadangi per visą perkastos ilgį sluoksnių litologija kito nežymiai, tai ją aptarsime pagal pietinę ir rytinę perkastos sienelę [pav. 4]:

1. Velėna ir tamsiai pilkas povelėnis, iki 10-16 cm storio.
2. Pilkšvas eolinis smėlis, iki 15-18 cm storio; tai gali būti perpustytos pilkapių sampilų liekanos; sluoksnis plonėjo rytų kryptimi.
3. Melsvos-pilkos spalvos degęs iškastinis dirvožemis, 10-28 cm storio; sluoksnis ženkliai plonėja vakarų ir šiaurės kryptimis.
4. Gelsvai rusvas smėlis - perklostytas akmens amžiaus gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, apie 30-45 cm storio; storesnis buvo centrinėje ir vakarinėje perkastos dalyje.
5. Rusvas smėlis su ortšteinu - įžemis.

Kultūrinio sluoksnio ypatumai. Perkasoje atidengti litologiniai sluoksniai siejami su keliais archeologiniais objektais: vėlyva kaimaviete, pilkapynu ir akmens amžiaus gyvenvieta.

Perkasoje aptiktas itin intensyvus akmens amžiaus gyvenvietės kultūrinis sluoksnis - gelsvai rusvas smėlis, prisotintas įvairių titnago-akmens radinių. Perkasos vakarinėje dalyje, gelsvai rusvo smėlio sluoksnyje, ties pietine ir šiaurine sienelėmis aptiktos dviejų dėmių-duobių liekanos:

Dėmė Nr. 1. Kvadratai D55. Nukasus tamsiai pilko povelėnio ir pilkšvo eolinio smėlio sluoksnius atsidengė stamboka aiškių kontūrų dėmė, užpildyta pilku su angliukais smėliu. Ji buvo netaisyklingo išgaubto puslankio formos, ~70x45 cm dydžio. Objektas susidėjo iš keletos atskirų tamsesnių dėmių. Vertikaliame pjūvyje dėmė buvo dubens formos ir iki 40 cm gylio. Šalimais bei pačiame griovyje rasta keletas vidutinio dydžio rieduliukų [pav. 4; 11-12;]. Dėmėje ir šalia jos aptikta daug titnago radinių.

Dėmė Nr. 2. Kvadratai D55. Nukasus tamsiai pilko povelėnio ir pilkšvo eolinio smėlio sluoksnius atsidengė stamboka neaiškių kontūrų dėmė, užpildyta pilku ir melsvu su angliukais smėliu. Ji buvo netaisyklingo pusovalio formos, 165x55 cm dydžio. Vertikaliame pjūvyje dėmė buvo dubenio formos ir ~40-50 cm gylio. Apie 50-60 cm gylyje dėmė sumažėjo ir suskilo į kelias smulkesnes dėmes. Šalimais (išorinėje pusėje) bei pačiame griovyje rasta keletas vidutinio dydžio rieduliukų [pav. 4; 12-13]. Dėmėje ir šalia jos aptikta daug titnago ir keramikos radinių. Ši dėmė sietina su buvusiu pastatu - tai jo sienos liekanos.

Visame kultūriniame sluoksnyje gausu smulkių, dažnai nuo karščio sutrūkinėjusių ar perdegusių, rieduliukų fragmentų. Didžioji jų dalis naudoti ūkyje. Daugumas jų aptikta centrinėje ir vakarinėje perkaso dalyse D55-56 kvadratuose.

Radinių pasiskirstymas II perkasoje:

	69	68	67	66
0_{16}	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(0)}$
0_{17}	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{1 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(0)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(0)}$
0_{18}	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{1(0)}{0 \mid 1(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$
0_{19}	$\frac{1(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{1(0)}{0 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$
0_{20}	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0(1)}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$	$\frac{0(0)}{0 \mid 0}$

TITNAGAS (AKMUO)
KERAMIKA | METALAS

III PLOTAS

Padėtis. Perkasa atmatuota rytinėje terasinio iškyšulio dalyje, netoli geležinkelio sankasos [pav. 6; 9]. Perkasa yra 10x6-8 m dydžio (~48 m²) [pav. 2; 3]. Perkasa visa savo pietine sienele ribojasi su XXI ploto šiaurine sienele, o vakaruose - su upės skardžiu [pav. 2; 9]. Tyrimų metu perkasa suskirstyta į 2x2 m dydžio kvadratus, kurie sunumeruoti: vakarų-rytų kryptimi skaičiais (nuo 66 iki 69), o šiaurės-pietų - raidėmis (016-20) [pav. 2; 3]. Perkasa apima akmens amžiaus gyvenvietės ir kaimavietės teritorijas.

Perkasos teritorijoje augo keletas krūmokšnių. Jie buvo iškirsti, tačiau jų šaknys stipriai apnaikino viršutinį horizontą.

Stratigrafija. Perkasos paviršius nelygus: pastebimas nežymus visos teritorijos kilimas rytų kryptimi bei ryškesnis nuolaidėjimas išilgai skardžio. Šiomis kryptimis atitinkamai kito ir viršutinių sluoksnių litologija. Tyrimų metu fiksuotos pietinė, rytinė ir šiaurinė perkastos sienelės [pav. 3; 8]. Kadangi per visą perkastos ilgį sluoksnių litologija kito tik nežymiai, tai ją aptarsime pagal pietinę ir rytinę perkastos sienelės (nuo viršaus žemyn) [pav. 3; 8]:

1. Velėna ir tamsiai pilkas povelėnis, iki 20 cm storio;
2. Gelsvas-pilkšvas smėlis, iki 30 cm storio; sluoksniuotas, slūgsojo įstrižomis juostomis; jis ženkliai plonėjo šiaurės ir šiaurės rytų kryptimis; aptiktas tik perkastos pietinėje pusėje;
3. Rusvas (vietomis pilkšvas) smėlis - įžemis.

Kultūrinio sluoksnio ypatumai. Perkasoje atidengti sluoksniai netiesiogiai siejami su keliais archeologiniais objektais.

Tyrimų metu nustatyta, kad šioje perkasoje visi virš įžemio aptikti sluoksniai yra perklostyti tiesiant geležinkelį. Akmens amžiaus gyvenvietės radiniai aptikti visuose trijuose viršutiniuose sluoksniuose. Gelsvo-pilkšvo smėlio horizontas interpretuotinas kaip į iškastą duobę eolinių procesų ir paviršinio vandens perklostytas sukasto smėlio kalnas, į kurio sudėtį įėjo ir dalis kultūrinio sluoksnio apačios. Jis susidėjo iš smulkiagrūdžio-vidutigrūdžio smėlio su gausiomis molingomis dalelėmis. Šio sluoksnio apačioje aptikta keletas rieduliukų [pav. 3].

Po šiuo horizontu aptiktas pilkos-rusvai gelsvos spalvos smėlio sluoksnis irgi yra antrinės kilmės, t. y. perklostytas. Jo kilmė sietina su perklostytais akmens amžiaus kultūrinio sluoksnio viršutinės dalies ir pilkapių sampilų horizontais.

TYRIMAI PRIEŠ PUSIASALIO SAŠMAUKĄ (LYGUMOJE)

IV PLOTAS

Padėtis. Perkasa atmatuota rytinėje terasinio iškyšulio dalyje, netoli geležinkelio sankasos [pav. 6; 9]. Perkasa yra 10x6-8 m dydžio (~48 m²) [pav. 2; 3]. Perkasa visa savo pietine sienele ribojasi su XXI ploto šiaurine sienele, o vakaruose - su upės skardžiu [pav. 2; 9]. Tyrimų metu perkasa suskirstyta į 2x2 m dydžio kvadratus, kurie sunumeruoti: vakarų-rytų kryptimi skaičiais (nuo 66 iki 69), o šiaurės-pietų - raidėmis (016-20) [pav. 2; 3]. Perkasa apima akmens amžiaus gyvenvietės ir kaimavietės teritorijas.

Perkasos teritorijoje augo keletas krūmokšnių. Jie buvo iškirsti, tačiau jų šaknys stipriai apnaikino viršutinį horizontą.

Stratigrafija. Perkasos paviršius nelygus: pastebimas nežymus visos teritorijos kilimas rytų kryptimi bei ryškesnis nuolaidėjimas išilgai skardžio. Šiomis kryptimis atitinkamai kito ir viršutinių sluoksnių litologija. Tyrimų metu fiksuotos pietinė, rytinė ir šiaurinė perkastos sienelės [pav. 3; 8]. Kadangi per visą perkastos ilgį sluoksnių litologija kito tik nežymiai, tai ją aptarsime pagal pietinę ir rytinę perkastos sieneles (nuo viršaus žemyn) [pav. 3; 8]:

1. Velėna ir tamsiai pilkas povelėnis, iki 20 cm storio;
2. Gelsvas-pilkšvas smėlis, iki 30 cm storio; sluoksniuotas, slūgsojo įstrižomis juostomis; jis ženkliai plonėjo šiaurės ir šiaurės rytų kryptimis; aptiktas tik perkastos pietinėje pusėje;
3. Rusvas (vietomis pilkšvas) smėlis - įžemis.

Kultūrinio sluoksnio ypatumai. Perkasoje atidengti sluoksniai netiesiogiai siejami su keliais archeologiniais objektais.

Tyrimų metu nustatyta, kad šioje perkasoje visi virš įžemio aptikti sluoksniai yra perklostyti tiesiant geležinkelį. Akmens amžiaus gyvenvietės radiniai aptikti visuose trijuose viršutiniuose sluoksniuose. Gelsvo-pilkšvo smėlio horizontas interpretuotinas kaip į iškastą duobę eolinių procesų ir paviršinio vandens perklostytas sukasto smėlio kalnas, į kurio sudėtį įėjo ir dalis kultūrinio sluoksnio apačios. Jis susidėjo iš smulkiagrūdžio-vidutingrūdžio smėlio su gausiomis molingomis dalelėmis. Šio sluoksnio apačioje aptikta keletas rieduliukų [pav. 3].

Po šiuo horizontu aptiktas pilkos-rusvai gelsvos spalvos smėlio sluoksnis irgi yra antrinės kilmės, t. y. perklostytas. Jo kilmė sietina su perklostytais akmens amžiaus kultūrinio sluoksnio viršutinės dalies ir pilkapių sampilų horizontais.

V PLOTAS

Padėtis. Perkasa atmatuota rytinėje terasinio iškyšulio dalyje, netoli geležinkelio sankasos [pav. 6; 9]. Perkasa yra 10x6-8 m dydžio (~48 m²) [pav. 2; 3]. Perkasa visa savo pietine sienele ribojasi su XXI ploto šiaurine sienele, o vakaruose - su upės skardžiu [pav. 2; 9]. Tyrimų metu perkasa suskirstyta į 2x2 m dydžio kvadratus, kurie sunumeruoti: vakarų-rytų kryptimi skaičiais (nuo 66 iki 69), o šiaurės-pietų - raidėmis (O16-20) [pav. 2; 3]. Perkasa apima akmens amžiaus gyvenvietės ir kaimavietės teritorijas.

Perkasos teritorijoje augo keletas krūmokšnių. Jie buvo iškirsti, tačiau jų šaknys stipriai apnaikino viršutinį horizontą.

Stratigrafija. Perkasos paviršius nelygus: pastebimas nežymus visos teritorijos kilimas rytų kryptimi bei ryškesnis nuolaidėjimas išilgai skardžio. Šiomis kryptimis atitinkamai kito ir viršutinių sluoksnių litologija. Tyrimų metu fiksuotos pietinė, rytinė ir šiaurinė perkastos sienelės [pav. 3; 8]. Kadangi per visą perkastos ilgį sluoksnių litologija kito tik nežymiai, tai ją aptarsime pagal pietinę ir rytinę perkastos sieneles (nuo viršaus žemyn) [pav. 3; 8]:

1. Velėna ir tamsiai pilkas povelėnis, iki 20 cm storio;
2. Gelsvas-pilkšvas smėlis, iki 30 cm storio; sluoksniuotas, slūgsojo įstrižomis juostomis; jis ženkliai plonėjo šiaurės ir šiaurės rytų kryptimis; aptiktas tik perkastos pietinėje pusėje;

3. Rusvas (vietomis pilkšvas) smėlis - įžemis.

Kultūrinio sluoksnio ypatumai. Perkasoje atidengti sluoksniai netiesiogiai siejami su keliais archeologiniais objektais.

Tyrimų metu nustatyta, kad šioje perkasoje visi virš įžemio aptikti sluoksniai yra perklostyti tiesiant geležinkelį. Akmens amžiaus gyvenvietės radiniai aptikti visuose trijuose viršutiniuose sluoksniuose. Gelsvo-pilkšvo smėlio horizontas interpretuotinas kaip į iškastą duobę eolinių procesų ir paviršinio vandens perklostytas sukasto smėlio kalnas, į kurio sudėtį įėjo ir dalis kultūrinio sluoksnio apačios. Jis susidėjo iš smulkiagrūdžio-vidutingrūdžio smėlio su gausiomis molingomis dalelėmis. Šio sluoksnio apačioje aptikta keletas rieduliukų [pav. 3].

Po šiuo horizontu aptiktas pilkos-rusvai gelsvos spalvos smėlio sluoksnis irgi yra antrinės kilmės, t. y. perklostytas. Jo kilmė sietina su perklostytais akmens amžiaus kultūrinio sluoksnio viršutinės dalies ir pilkapių sampilų horizontais.

VI PLOTAS

Padėtis. Perkasa atmatuota rytinėje terasinio iškyšulio dalyje, netoli geležinkelio sankasos [pav. 6; 9]. Perkasa yra 10x6-8 m dydžio (~48 m²) [pav. 2; 3]. Perkasa visa savo pietine sienele ribojasi su XXI ploto šiaurine sienele, o vakaruose - su upės skardžiu [pav. 2; 9]. Tyrimų metu perkasa suskirstyta į 2x2 m dydžio kvadratus, kurie sunumeruoti: vakarų-rytų kryptimi skaičiais (nuo 66 iki 69), o šiaurės-pietų - raidėmis (016-20) [pav. 2; 3]. Perkasa apima akmens amžiaus gyvenvietės ir kaimavietės teritorijas.

Perkasos teritorijoje augo keletas krūmokšnių. Jie buvo iškirsti, tačiau jų šaknys stipriai apnaikino viršutinį horizontą.

Stratigrafija. Perkasos paviršius nelygus: pastebimas nežymus visos teritorijos kilimas rytų kryptimi bei ryškesnis nuolaidėjimas išilgai skardžio. Šiomis kryptimis atitinkamai kito ir viršutinių sluoksnių litologija. Tyrimų metu fiksuotos pietinė, rytinė ir šiaurinė perkasos sienelės [pav. 3; 8]. Kadangi per visą perkasos ilgį sluoksnių litologija kito tik nežymiai, tai ją aptarsime pagal pietinę ir rytinę perkasos sienelės (nuo viršaus žemyn) [pav. 3; 8]:

1. Velėna ir tamsiai pilkas povėlėnis, iki 20 cm storio;
2. Gelsvas-pilkšvas smėlis, iki 30 cm storio; sluoksniuotas, slūgsojo įstrižomis juostomis; jis ženkliai plonėjo šiaurės ir šiaurės rytų kryptimis; aptiktas tik perkasos pietinėje pusėje;
3. Rusvas (vietomis pilkšvas) smėlis - įžemis.

Kultūrinio sluoksnio ypatumai. Perkasoje atidengti sluoksniai netiesiogiai siejami su keliais archeologiniais objektais.

Tyrimų metu nustatyta, kad šioje perkasoje visi virš įžemio aptikti sluoksniai yra perklostyti tiesiant geležinkelį. Akmens amžiaus gyvenvietės radiniai aptikti visuose trijuose viršutiniuose sluoksniuose. Gelsvo-pilkšvo smėlio horizontas interpretuotinas kaip į iškastą duobę eolinių procesų ir paviršinio vandens perklostytas sukasto smėlio kalnas, į kurio sudėtį įėjo ir dalis kultūrinio sluoksnio apačios. Jis susidėjo iš smulkiagrūdžio-vidutingrūdžio smėlio su gausiomis molingomis dalelėmis. Šio sluoksnio apačioje aptikta keletas rieduliukų [pav. 3].

Po šiuo horizontu aptiktas pilkos-rusvai gelsvos spalvos smėlio sluoksnis irgi yra antrinės kilmės, t. y.

perklostytas. Jo kilmė sietina su perklostytais akmens amžiaus kultūrinio sluoksnio viršutinės dalies ir pilkapių sampilų horizontais.

VII (JUNGIAMASIS) PLOTAS

Padėtis. Perkasa atmatuota rytinėje terasinio iškyšulio dalyje, netoli geležinkelio sankasos [pav. 6; 9]. Perkasa yra 10x6-8 m dydžio (~48 m²) [pav. 2; 3]. Perkasa visa savo pietine sienele ribojasi su XXI ploto šiaurine sienele, o vakaruose - su upės skardžiu [pav. 2; 9]. Tyrimų metu perkasa suskirstyta į 2x2 m dydžio kvadratus, kurie sunumeruoti: vakarų-rytų kryptimi skaičiais (nuo 66 iki 69), o šiaurės-pietų - raidėmis (O16-20) [pav. 2; 3]. Perkasa apima akmens amžiaus gyvenvietės ir kaimavietės teritorijas.

Perkasos teritorijoje augo keletas krūmokšnių. Jie buvo iškirsti, tačiau jų šaknys stipriai apnaikino viršutinį horizontą.

Stratigrafija. Perkasos paviršius nelygus: pastebimas nežymus visos teritorijos kilimas rytų kryptimi bei ryškesnis nuolaidėjimas išilgai skardžio. Šiomis kryptimis atitinkamai kito ir viršutinių sluoksnių litologija. Tyrimų metu fiksuotos pietinė, rytinė ir šiaurinė perkasos sienelės [pav. 3; 8]. Kadangi per visą perkasos ilgį sluoksnių litologija kito tik nežymiai, tai ją aptarsime pagal pietinę ir rytinę perkasos sienelės (nuo viršaus žemyn) [pav. 3; 8]:

1. Velėna ir tamsiai pilkas povečenis, iki 20 cm storio;
2. Gelsvas-pilkšvas smėlis, iki 30 cm storio; sluoksniuotas, slūgsojo įstrižomis juostomis; jis ženkliai plonėjo šiaurės ir šiaurės rytų kryptimis; aptiktas tik perkasos pietinėje pusėje;
3. Rusvas (vietomis pilkšvas) smėlis - žemis.

Kultūrinio sluoksnio ypatumai. Perkasoje atidengti sluoksniai netiesiogiai siejami su keliais archeologiniais objektais.

Tyrimų metu nustatyta, kad šioje perkasoje visi virš žemio aptikti sluoksniai yra perklostyti tiesiant geležinkelį. Akmens amžiaus gyvenvietės radiniai aptikti visuose trijuose viršutiniuose sluoksniuose. Gelsvo-pilkšvo smėlio horizontas interpretuotinas kaip į iškastą duobę eolinių procesų ir paviršinio vandens perklostytas sukasto smėlio kalnas, į kurio sudėtį įėjo ir dalis kultūrinio sluoksnio apačios. Jis susidėjo iš smulkiagrūdžio-vidutingrūdžio smėlio su gausiomis molingomis dalelėmis. Šio sluoksnio apačioje aptikta keletas rieduliukų [pav. 3].

Po šiuo horizontu aptiktas pilkos-rusvai gelsvos spalvos smėlio sluoksnis irgi yra antrinės kilmės, t. y. perklostytas. Jo kilmė sietina su perklostytais akmens amžiaus kultūrinio sluoksnio viršutinės dalies ir pilkapių sampilų horizontais.

RADINIAI

I. Archeologinių tyrimų metu surasta apie 1162 titnaginių radinių. Apie 23,5% visų titnaginių radinių yra pabuvoję ugnyje.

Titnaginiai radiniai yra pagaminti iš pakankamai geros kokybės pilkos spalvos atvežtinio titnago. Gali būti, jog šis titnagas buvo išgaunamas iš kur nors netoliese Baltosios Ančios slėnyje ledyno atvilko ir palaidoto kreidos luisto su titnago intarpais, nes tarp radinių gausiai pasitaiko riedulio paviršinių nuskėlimų, o be to,

surasta ir kreidos atplaišų. Keliolika procentų radinių buvo pagaminti ir iš raudono titnago. Visi titnaginiai radiniai be patinos (išskyrus keliasdešimt vienetų su itin plona besidengiančia melsva patina).

Titnaginys inventorių, dėl žaliavos trūkumo, pasižymi itin dideliu smulkumu. Daugelis dirbinių tėra tik iki 1-2 cm dydžio. Be to, žaliavos stygius atsiliepė ir dirbinių formoms: daugelis jų netipiški, naudoti kitokie gamybos būdai, sunkiai indentifikuojami.

Didžiąją titnaginio inventoriaus dalį sudarė įvairaus dydžio nuoskalos ir atplaišos (~85,7%), o skeltės bei jų dalys tesiekė tik apie 14,3%. Skaldytiniai stipriai sunaudoti, telikusios tik kelių centimetrų dydžio šerdys, kurių surasta 8 (0,1%). Gyvenvietėje aptikti tiek dvigaliai (prizminiai), tiek ir vienagaliai (kūginiai, su rankenėle) skaldytiniai.

Žemiau pateikiame titnaginių radinių tipologinį suskirstymą:

dirbinių fragmentai	4 [pav. 51:1-4];
skeltės ir jų dalys	72 [pav. 48; 49; 51:5];
nuoskalos	1084 [pav. 46; 51:6];
skaldytiniai, jų liekanos, fragmentai	2 [pav. 47];
rieduliukai apskaldyti	1 [pav. 40:1-4].

Dauguma titnaginių radinių aptikta IV ir VII plotuose, kurių didžioji dalis slūgsojo akmens amžiaus gyvenvietės kultūriniame sluoksnyje - gelsvai rusvo smėlio horizonte. Likusieji aptikti tamsiai pilkos spalvos miškožemio ir iškastinės velėnos sluoksniuose. Tik keletas procentų visų titnaginių radinių slūgsojo aukščiau buvusiuose litologiniuose horizontuose. Jokių ženklėsių titnago radinių sancaupų šį sezoną tyrinėtuose plotuose neaptikta. Tik pastebimas ypač ženklus titnaginių radinių kiekio padidėjimas IV ploto R-S/79-80 ir VII ploto R-S/78-79 kvadratuose, matyt susiję su čia akmens amžiuje stovėjusiu pastatu. Pastato viduje ar šalia jo būta titnago apdirbimo dirbtuvės - ruošinių gamybos vietos, nes tyrimų metu šioje vietoje surasta daug titnago skaldos, skaldytinių pataisymų.

Daugumas 2007 m. surastų titnago radinių datuoti pačia vėlyvojo paleolito laikotarpio pabaiga. Tačiau pasitaikė ir vėlesnio laikotarpio pavienių radinių.

Apibendrinant šių metų bei ankstesnių tyrimų sezonų medžiagą būtų galima pasakyti, jog akmens amžiaus gyvenvietės kultūrinis horizontas yra chronologiškai "švarus". Jį, remiantis titnaginių dirbinių tipologiniais-chronologiniais kriterijais, galima datuoti vėlyvojo driaso pabaiga ir priskirti Svidrų kultūrai

Be to, akmens amžiaus kultūriniame sluoksnyje atsidendė keletas įvairios formos dėmių, užpildytų pilku anglingu smėliu. Daugelyje jų rasta ir pavienių titnago radinių. Tačiau daugumos jų kilmė ir paskirtis neaiški.

Dirbinių sąrašė pateikiami tik pagrindiniai dirbiniai. Be to, kadangi tyrimai tęstiniai ir trunka jau daugiau nei 10 metų, tai pateikiamos tik svarbesnių dirbinių iliustracijos.

II. Tyrimų metu surasti 3 keramikos fragmentai - indų šukės. Absoliuti jų dauguma yra smulkios, iki 1-2 cm² dydžio. Surastos šukės yra su žiestu-apžiestu paviršiumi. Indų sienelių storis svyruoja tarp 0,6-1,3 cm. Šukės yra rusvai gelsvos ir tamsiai pilkos spalvos. Šios indų šukės tipologiškai skirtinos sienelių fragmentams. Ši keramika datuojama XVII-XIX a. viduriu ir priskiriama vėlyvajai kaimavietei.

III. Tyrimų metu VI plote, kultūrinio sluoksnio apačioje, surastas smulkus gintaro fragmentas. Šiuo metu sunku pasakyti ar taibuvodirbinys, ar žaliavos gabaliukas, nes surastas gintaro gabaliukas yra subyrėjęs [pav. 50].

IV. Tyrimų metu įvairiuose eolinių procesų metu pažeistuose ir perklostytuose sluoksniuose aptikta apie 10 smulkių kalcinuotų kauliukų. Perkasose kalcinuoti kauliukai išsimėtę padrikai ir jokių ženklėsių sankaupų nesudaro.

V. Tyrimų metu surastas vienas metalinis dirbinys - stipriai sukorodavusios kaltinės vinies galvutės fragmentas.

IŠVADOS

1. 2006 m. archeologinių tyrimų metu Kapčiamiesčio senovės (akmens amžiaus) gyvenvietėje ištirtas apie 400 m² dydžio plotas.

2. Tyrimų metu aptiktas senovės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis: iki 40 cm storio gelsvai rusvas smėlis - akmens amžiaus gyvenvietės kultūrinis sluoksnis bei 10-30 cm storio pilkas miškožemis (vietomis iškastinė velėna) - visiškai erodavęs sluoksnis.

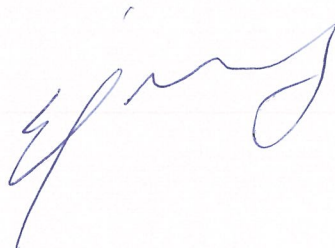
3. Tyrimų metu surasta apie 1160 titnaginių, 2 akmeniniai, 3 keramikiniai bei apie 10 smulkių degusių kauliukų.

4. Titnago radiniai datuojami paleolito laikotarpio pabaigai (IX tūkst. pr. Kr. pab.) ir skirtini Svidrų kultūrai, o keramika datuojama XVII-XIX a. ir priklauso vėlyvai kaimavietei (?).

5. Radiniai bus perduoti Lazdijų muziejui.

6. Archeologinius tyrimus šiame komplekse numatoma tęsti ir ateityje.

7. Šiame paminklų komplekse artimiausiu metu dar būtina ištirti apie 30 m ilgio ruožą ties Baltosios Ančios plaunamu skardžiu bei išžvalgyti teritoriją upės vingyje-pusiasalyje. Taigi, iš viso dar reikia ištirti mažiausiai apie 500 m² dydžio plotą.

DIRBINIŲ SĄRAŠAS**TITNAGINIAI DIRBINIAI**

1. 55A (apačia) kv. Dirbinio fragmentas (išliko tik apatinė dirbinio dalis); netaisyklingos trapecijos formos; viena šoninė kraštinė averse retušuota vidutinio dydžio nuožulniu, o kita - reverse vidutinio dydžio stambiu plokščiu retušu (priešpriešinis retušas). Tikėtina, kad tai įklotinio antgalio fragmentas. $>14,1x>6,8x>2,3$ mm dydžio. Degęs, aptrupėjęs; pilkšvos spalvos. Rastas rusvai gelsvame smėlyje. Pav. 51:2.

2. 18 (viršus) kv. Dirbinio fragmentas (išliko tik smulki darbinio ašmens dalis), averso viena kraštinė retušuota vidutinio dydžio beveik statmenu retušu. $>11,01x>8,6x>2,7$ mm dydžio. Pilkšvos spalvos. Rastas pilkame miškožemyje. Pav. 51:1.

3. 42A (apačia) kv. Dirbinio fragmentas (išliko apatinė dirbinio dalis); pagamintas iš skeltės, kuri averse turi tris ženklusius negatyvus; averso dešinėsios šoninės kraštinės apatinė dalis retušuota smulkiu nuožulniu retušu, priešinga kraštinė natūraliai įgaubta. Tikėtina, kad tai įklotinio antgalio fragmentas. $>23,1x>10,6x>2,7$ mm dydžio. Šviesiai pilkos spalvos. Rastas rusvai gelsvame smėlyje. Pav. 51:3.

4. 10K (viršus) kv. Dirbinio fragmentas (išliko tik siaura vienos kraštinės dalis); trikampio formos; averso viena šoninė kraštinė retušuota reguliariu smulkiu beveik statmenu retušu. Gali būti, kad tai rėžtukinė nuokala. $>26,4x>8,5x>2,6$ mm dydžio. Pilkos spalvos. Rastas pilkame miškožemyje. Pav. 51:4.

5. 10K (apačia) kv. Skeltės apatinė dalis; averse turi 2-3 negatyvus; averso dešinioji šoninė kraštinė apatinėje dalyje retušuota smulkiu nuožulniu retušu, o jos reversinėje pusėje yra makro utilizacija. $31,8x15x3,5$ mm dydžio. Degusi, aptrupėjusi; pilkos spalvos. Rasta rusvai gelsvame smėlyje. Pav. 48:1.

6. 40A (viršus ?) kv. Skeltė; skersiniame pjūvyje - trapecijos formos; averso kairiojoje šoninėje kraštinėje yra trys nedideli smulkaus retušo suformuoti seklūs įdubimai (vienas jų - reversinėje pusėje). $34,7x13,5x6,7$ mm dydžio. Pilkos spalvos, besidengianti plona melsva patina. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 48:2.

7. 10K (viršus) kv. Skeltės viršutinė dalis; averse turi du negatyvus. $22x6,5x1,4$ mm dydžio. Šviesiai pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 49:1.

8. 10K (viršus) kv. Skeltė; averse turi keletą stambesnių negatyvų. $20,4x10x3,1$ mm dydžio. Pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 49:2.

9. 10K (viršus) kv. Skeltė; averse turi keturis ženklusius negatyvus. $30,9x10,1x2,5$ mm dydžio. Šviesiai pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 49:3.

10. 10K (viršus) kv. Skeltės vidurinė dalis; averse turi du stambius negatyvus. $21,5x16,9x4,9$ mm dydžio. Pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 49:4.

11. 10K (viršus) kv. Skeltės viršutinė dalis; averse turi tris stambesnius išilginius negatyvus. $36,3x13,4x2,3$ mm dydžio. Šviesiai pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 49:5.

12. 10K (viršus) kv. Skeltė; averse turi keturis stambesnius negatyvus. $31,5x11,8x5,2$ mm dydžio. Šviesiai pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 49:6.

13. 10K (viršus) kv. Skeltės vidurinė dalis; averse turi du negatyvus, o kairioji pusė padengta žieve. $29,1x17,1x3,5$ mm dydžio. Tamsiai pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 49:7.

14. 10K (viršus) kv. Skeltė; averse turi du stambius išilginius negatyvus ir keletą smulkesnių; išilginiame pjūvyje - ženkliai lenkta. $43,5x9,2x3,5$ mm dydžio. Šviesiai pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 49:8.

15. 10K (viršus) kv. Skeltės viršutinė dalis; skersiniame pjūvyje - trapecijos formos. $32,8x14,4x4,4$ mm dydžio. Šviesiai pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 49:9.

16. 18 (viršus ?) kv. Skeltės apatinė dalis; briauninė (vienpusė); skersiniame pjūvyje - trikampio formos. $31,1x19,5x7,2$ mm dydžio. Pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 51:5.

17. 10K (apačia) kv. Skeltė; averse turi tris ženklusius negatyvus; averso kairioji pusė padengta žieve. $41,9x14,7x4,5$ mm dydžio. Pilkos spalvos. Rasta rusvai gelsvame smėlyje.

18. 10K (apačia) kv. Skeltė; averse turi du stambius negatyvus. $27,1x10,8x2,6$ mm dydžio. Pilkos spalvos. Rasta rusvai gelsvame smėlyje.

19. 48A (viršus) kv. Skeltės viršutinė dalis; skersiniame pjūvyje trikampio-trapecijos formos. $33,7x13,8x4,2$ mm dydžio. Pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje.

20. 48A (viršus) kv. Skeltės viršutinė dalis; skersiniame pjūvyje trikampio-trapecijos formos. $29,8x9,4x2,4$ mm dydžio. Pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje.

21. 48A (viršus) kv. Skeltės viršutinė dalis; skersiniame pjūvyje trapecijos formos; averso abiejų šoninių kraštinių apatinėje dalyje yra makro utilizacija. $32,1x14,3x3,5$ mm dydžio. Pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje.

22. 18 (viršus ?) kv. Nuoskalos viršutinė dalis; netaisyklingo trikampio formos; smaigalio reversinės pusės vienoje iš kraštinių yra trys stambaus beveik statmeno retušo negatyvai. 41,3x22,8x8 mm dydžio. Šviesiai pilkos spalvos. Rasta pilkame miškožemyje. Pav. 51:6.

23. 48A (apačia ?) kv. Nuoskala, skaldytinio aikštelės įstrižas pataisymas (pataisyta skaldomojo fronto briauna ir praplėsta aikštelė žieve padengtos nugarėlės kryptimi). 18,9x41,9x35,9 mm dydžio. Pilkos spalvos. Rasta rusvai gelsvame smėlyje. Pav. 46:1.

24. 48A (apačia ?) kv. Nuoskala, skaldytinio skaldomojo fronto pataisymas; trikampio formos; smaigalyje yra stambiu apskaldymu suformuota briauna. >53,4x37,3x13,7 mm dydžio. Aprtrupėjusi; pilkos spalvos. Rasta rusvai gelsvame smėlyje. Pav. 46:2.

25. 83 ? kv. Skaldytinio fragmentas (išliko smulkus centrinės dalies fragmentas); trikampio formos skersiniame pjūvyje; dalis plokštumų apskaldytos, likusios - nutrupėjusios; aikštelių neišliko, vienoje plokštumoje yra skaldomojo fronto liekanos. Tikėtina, kad tai dvigalio skaldytinio fragmentas. >30,3x>16,7x>16,4 mm dydžio. Degęs, aprtrupėjęs; pilkos spalvos. Rastas rusvai gelsvame smėlyje. Pav. 47:1.

26. 1M (apačia) kv. Skaldytinio fragmentas (išliko smulkus centrinės dalies fragmentas); trikampio formos skersiniame pjūvyje; dalis plokštumų apskaldytos, likusios - nutrupėjusios; aikštelių neišliko, vienoje plokštumoje yra skaldomojo fronto liekanos. Tikėtina, kad tai dvigalio skaldytinio fragmentas. 64,4x35,1x24,4 mm dydžio. Degęs, sutrūkęs į 4 fragmentus; pilkos spalvos. Rastas rusvai gelsvame smėlyje. Pav. 47:2.

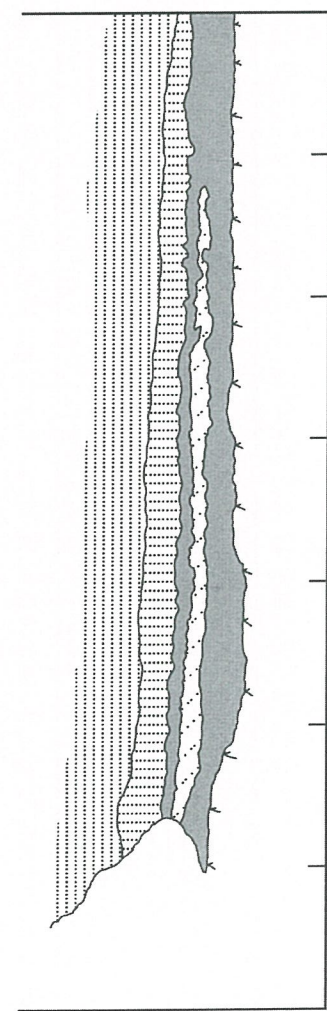
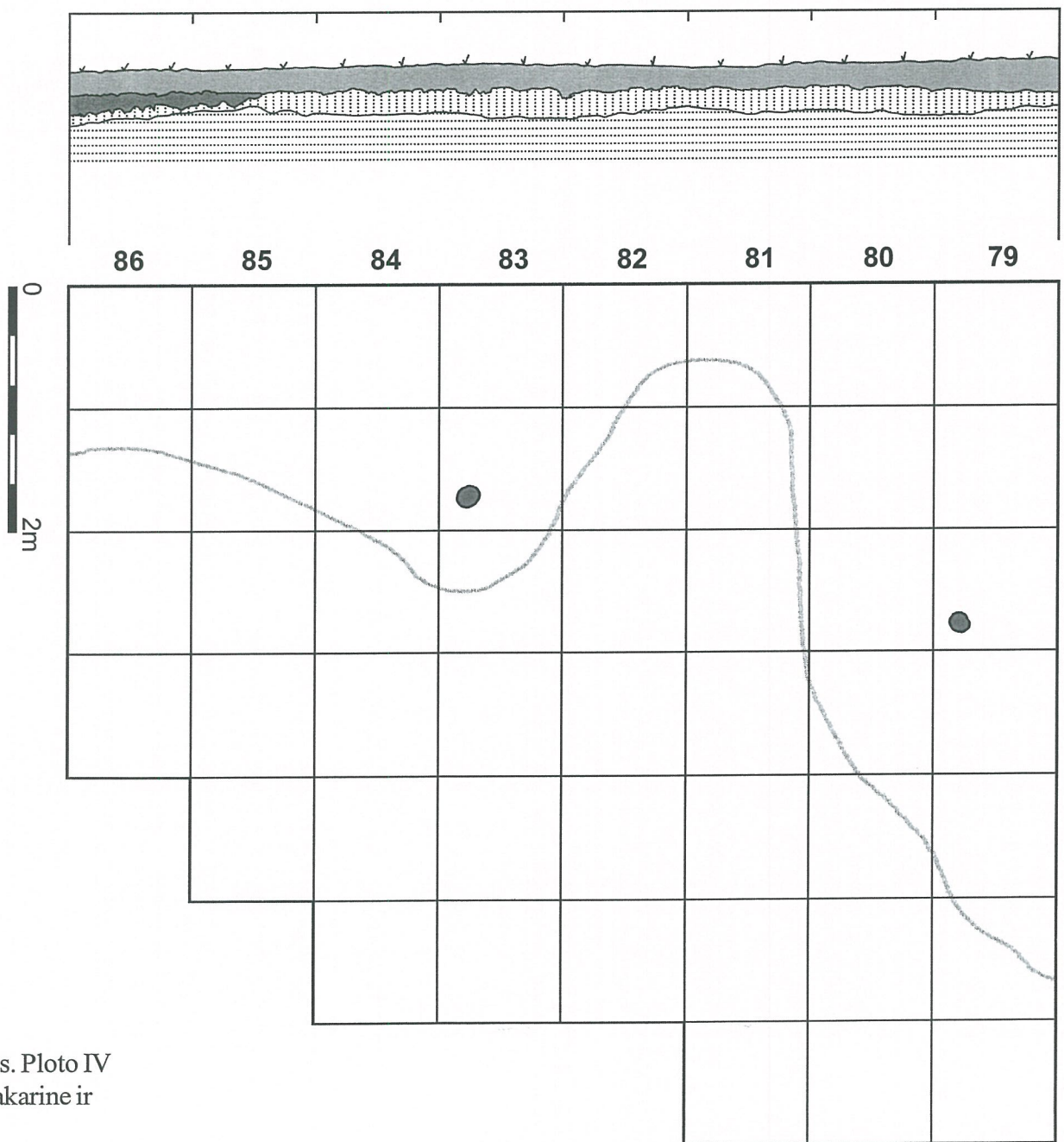
KERAMIKINIAI DIRBINIAI

1. (169) D-56 kv. R-180 P-33. Puodo pakraštėlio šukė; lipdytinė; su stambokai grūsto akmens priemaiša molio masėje; pakraštėlis profiliuotas - atlenktas išorėn (S formos); angos kraštas - užapvalintas; išorinis ir vidinis paviršiai šiurkštūs, bet lygūs. 4,65x3,8x0,6 cm dydžio. Rudos spalvos. Rasta melsvos spalvos degusios iškastinės velėnos sluoksnyje.

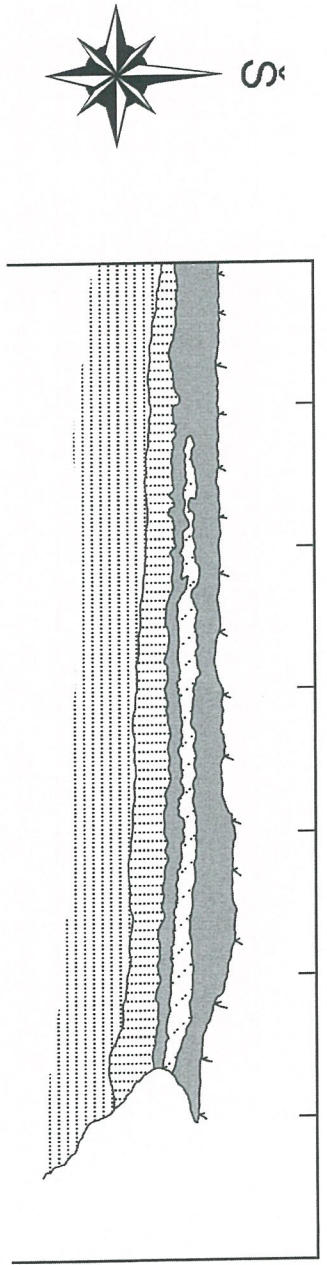
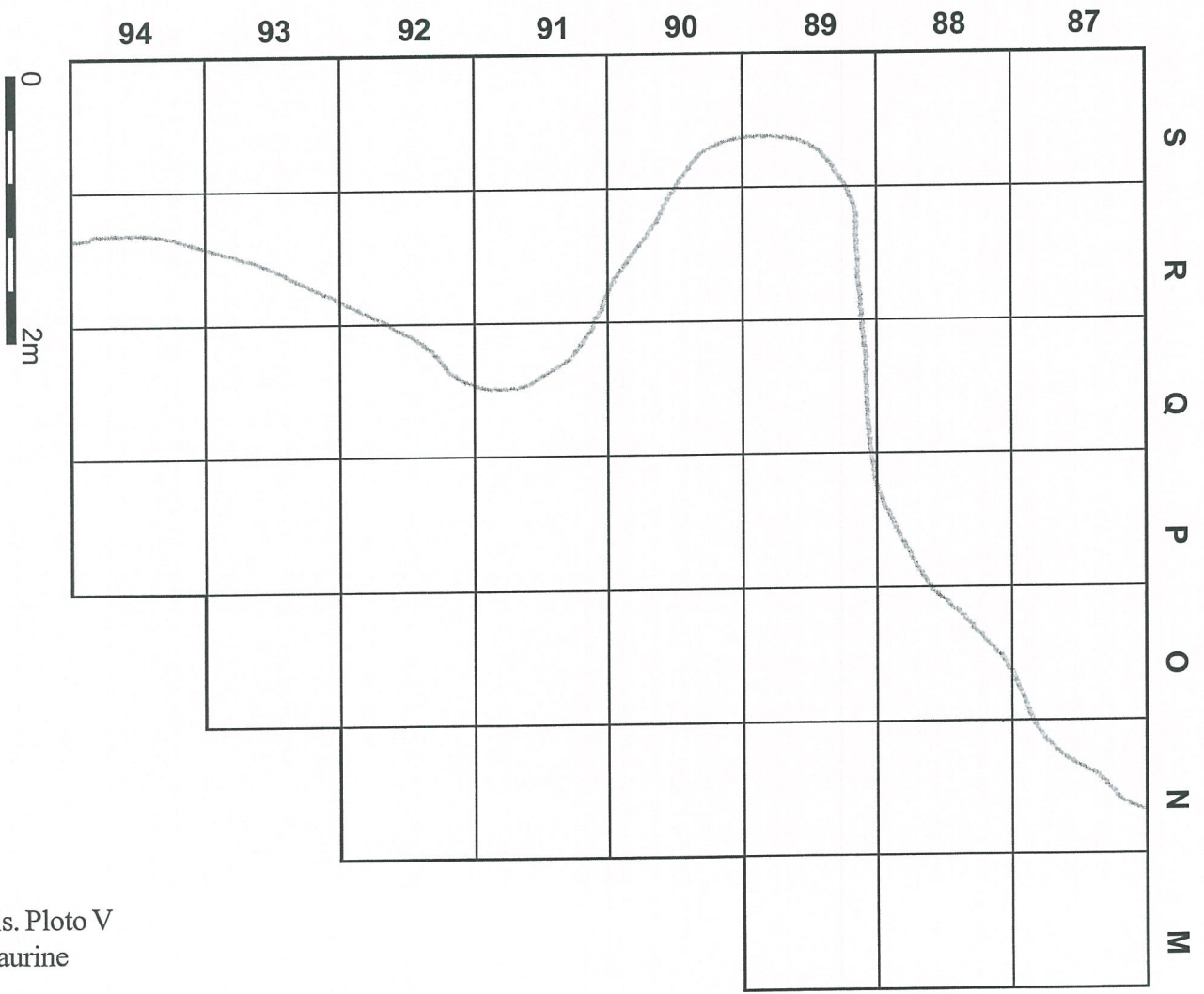
2. (90) D-56 kv. R-162 P-30. Puodo pakraštėlio šukė; lipdytinė; su stambokai grūsto akmens priemaiša molio masėje; pakraštėlis profiliuotas - atlenktas išorėn (S formos); angos kraštas - užapvalintas; išorinis ir vidinis paviršiai šiurkštūs, bet lygūs. 4,4x4,2x0,6 cm dydžio. Rudos spalvos. Rasta melsvos spalvos degusios iškastinės velėnos sluoksnyje.

3. (169) D-56 kv. R-182 P-35. Puodo šono šukė; lipdytinė; su stambokai grūsto akmens priemaiša molio masėje; išorinis ir vidinis paviršiai šiurkštūs, bet lygūs. 3,12x4,7x0,97 cm dydžio. Rudos spalvos. Rasta melsvos spalvos degusios iškastinės velėnos sluoksnyje.

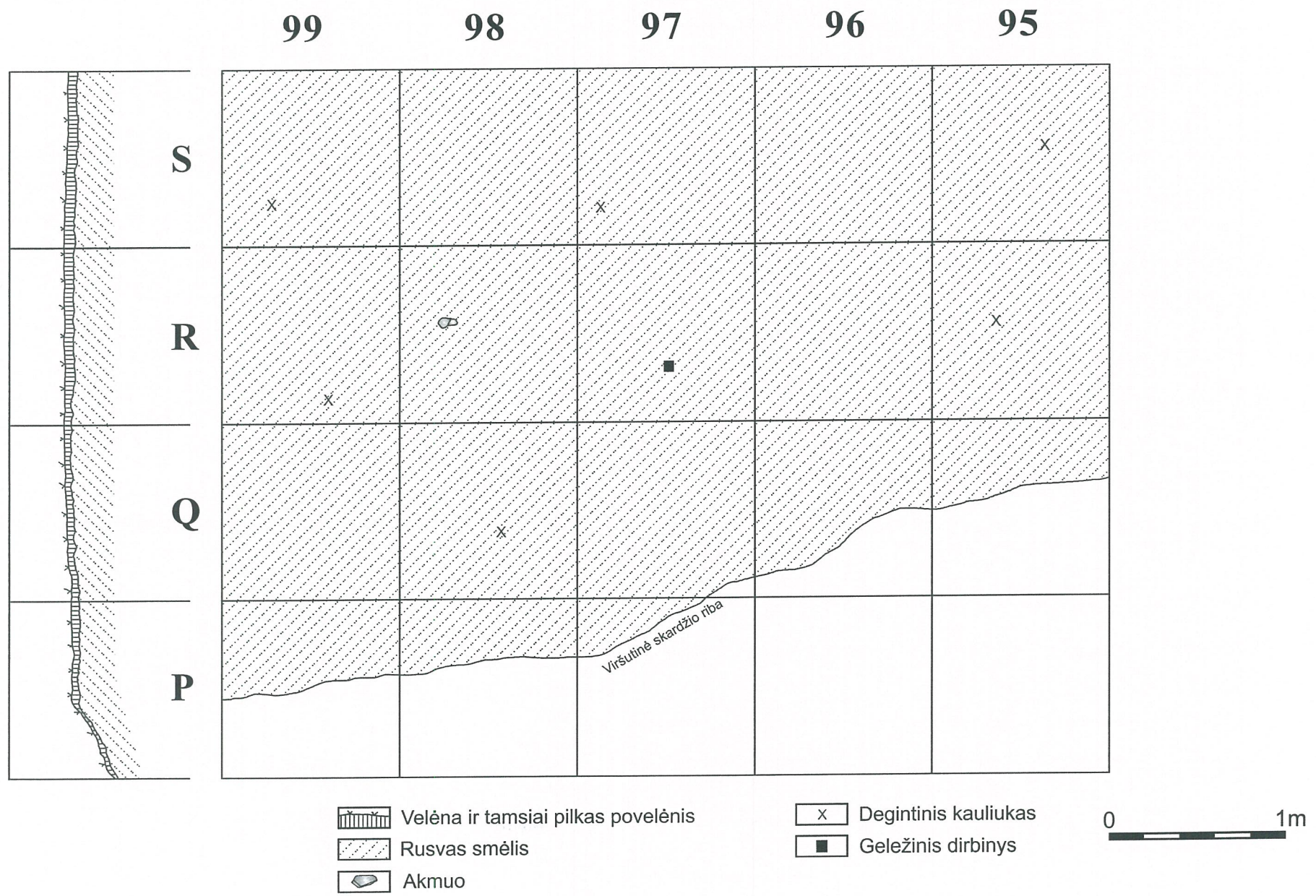
Paaiškinimas: po radinio eilės numerio eina radinio šių metų numeris, ploto numeris, kvadrato indeksas, o raidės R ir P su skaičiais reiškia atstumus nuo radinio iki anksčiau nurodyto kvadrato rytinės (pietrytinės) ir pietinės (pietvakarinės) sienelių.

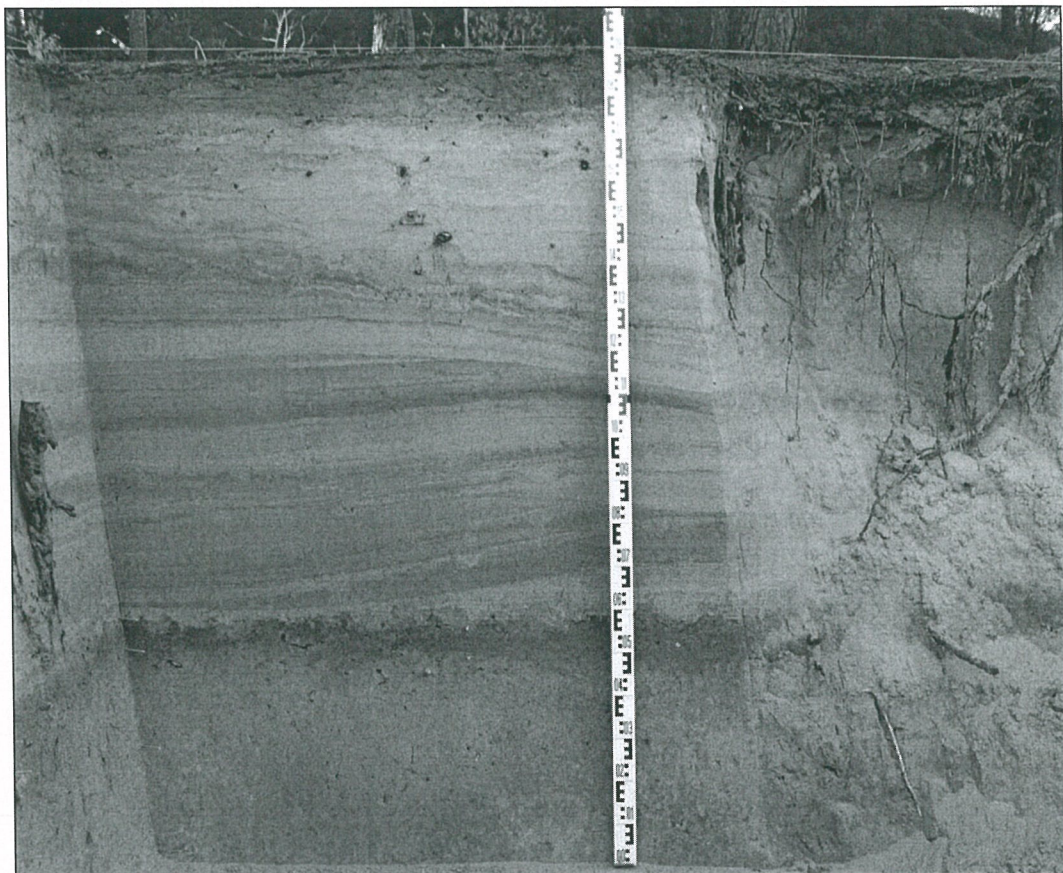
Pav. 6. Kapčiamiestis. Ploto IV planas su perkamos vakarine ir šiaurine sienelėmis.

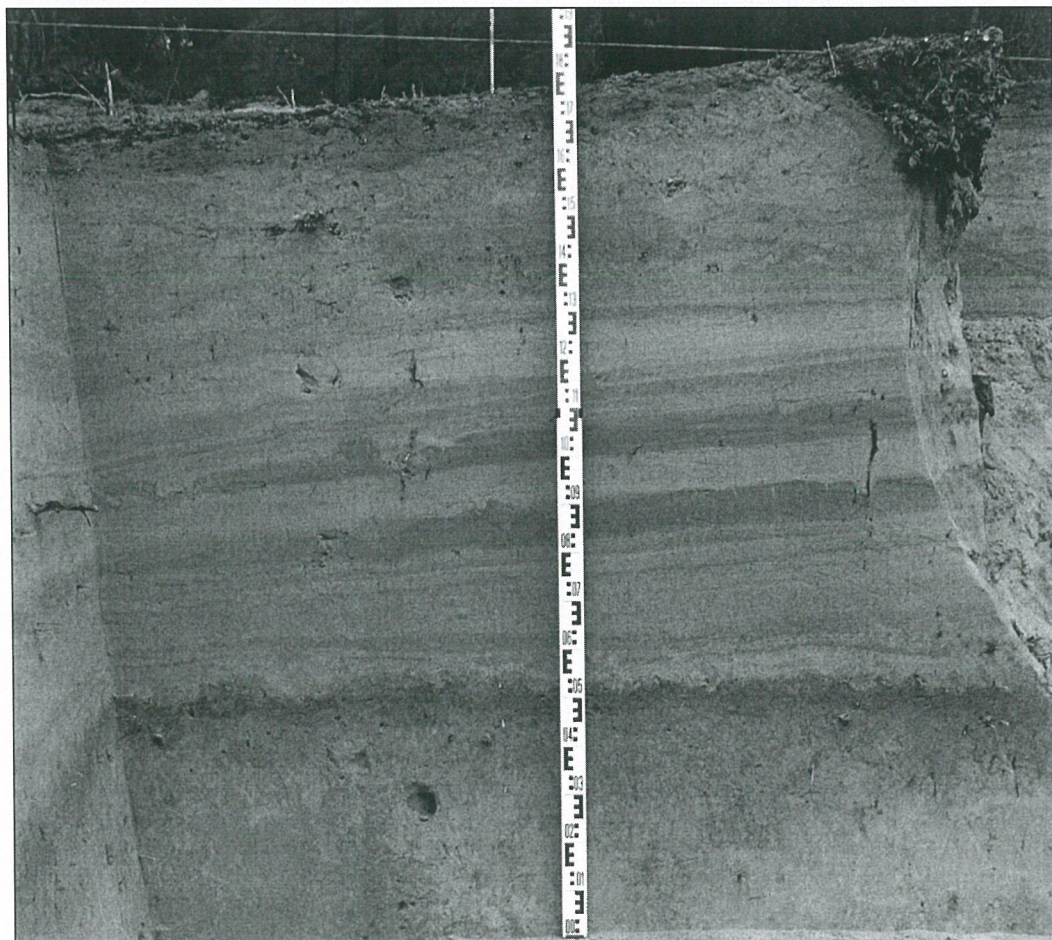
Pav. 6. Kapčiamiestis. Ploto V planas su perkasos šiaurine sienelė.

Pav. 7. Kapčiamiestis. Ploto VI planas su perkasos pietine sienele.

Pav. 26. Kapčiamiestis. Plotas III. Perkasos vakarinās sienelēs centrīnē daļis (kv. P/65-66). Vaizdas īš R pusēs.

Pav. 27. Kapčiamiestis. Plotas III. Perkasos vakarinās sienelēs pietīnē pusē (kv. P/67-68). Vaizdas īš R pusēs.

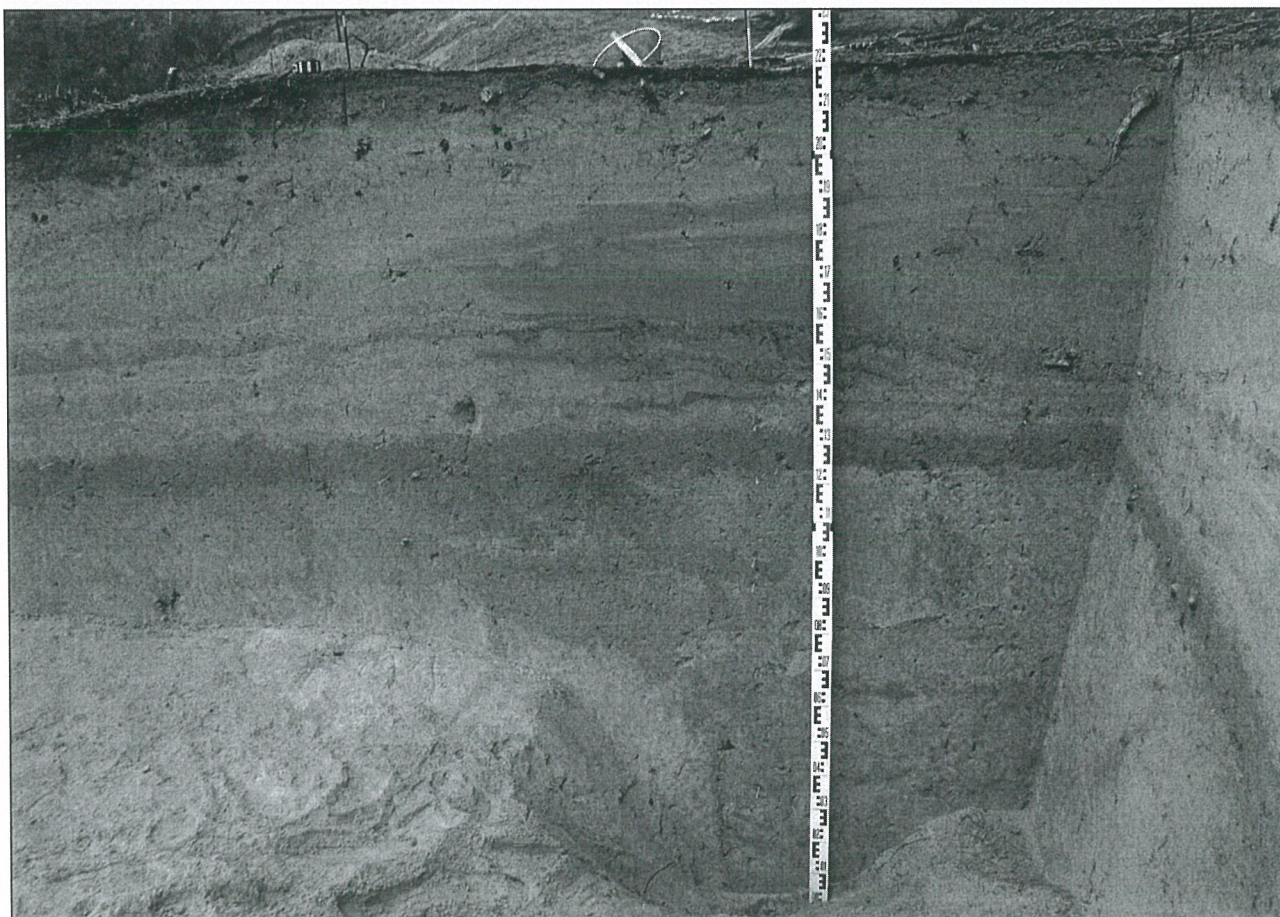
Pav. 28. Kapčiamiestis. Plotas III. Perkasos vakarinās sienelēs pietinis pakraštys (kv. P/69-70). Vaizdas iš R pusės.

Pav. 29. Kapčiamiestis. Plotas III. Kvadratų J-O/68 pietinė sienelė. Vaizdas iš Š pusės.

Pav. 30. Kapčiamiestis. Plotas III. Perkasos pietinė sienelė (kv. I-N/70). Vaizdas iš Š pusės.

Pav. 31. Kapčiamiestis. Plotas III. Perkasos pietinės sienelės vakarinė pusė (kv. L-N/70). Vaizdas iš Š pusės.

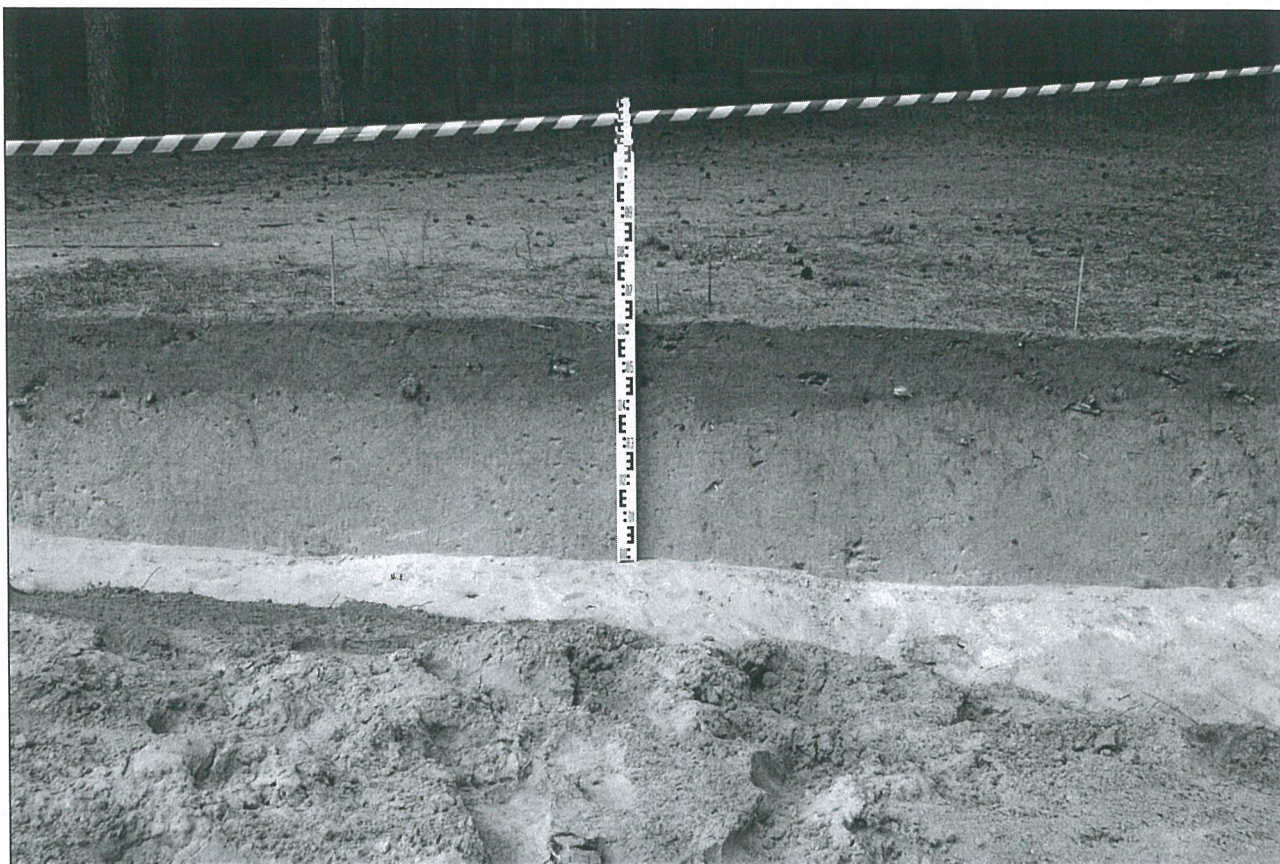

Pav. 32. Kapčiamiestis. Plotas IV. Perkasos vakarinė sienelė (kv. S/79-86). Vaizdas iš ŠR pusės.

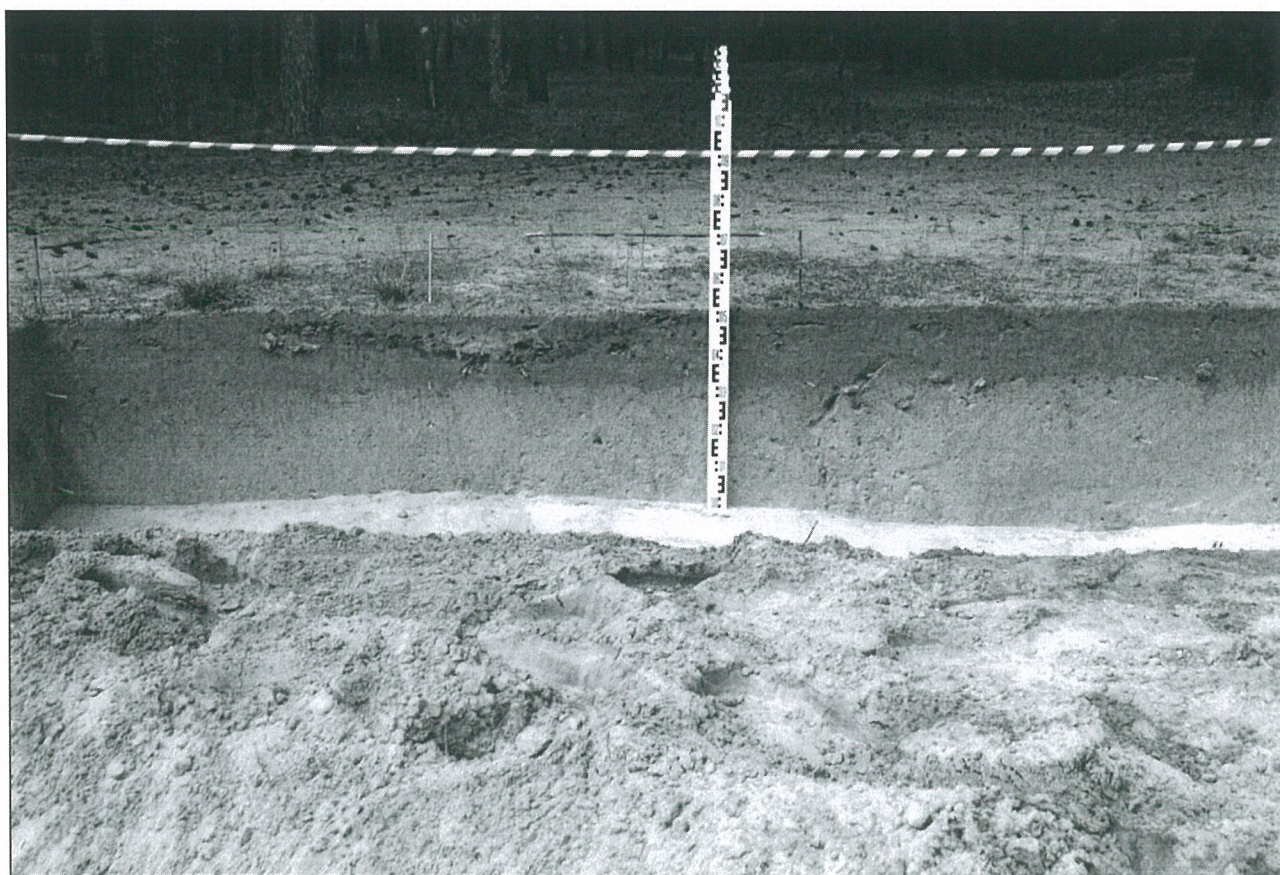

Pav. 33. Kapčiamiestis. Plotas IV. Perkasos vakarinės sienelės centrinė ir šiaurinė dalis (kv. S/79-82). Vaizdas iš R pusės.

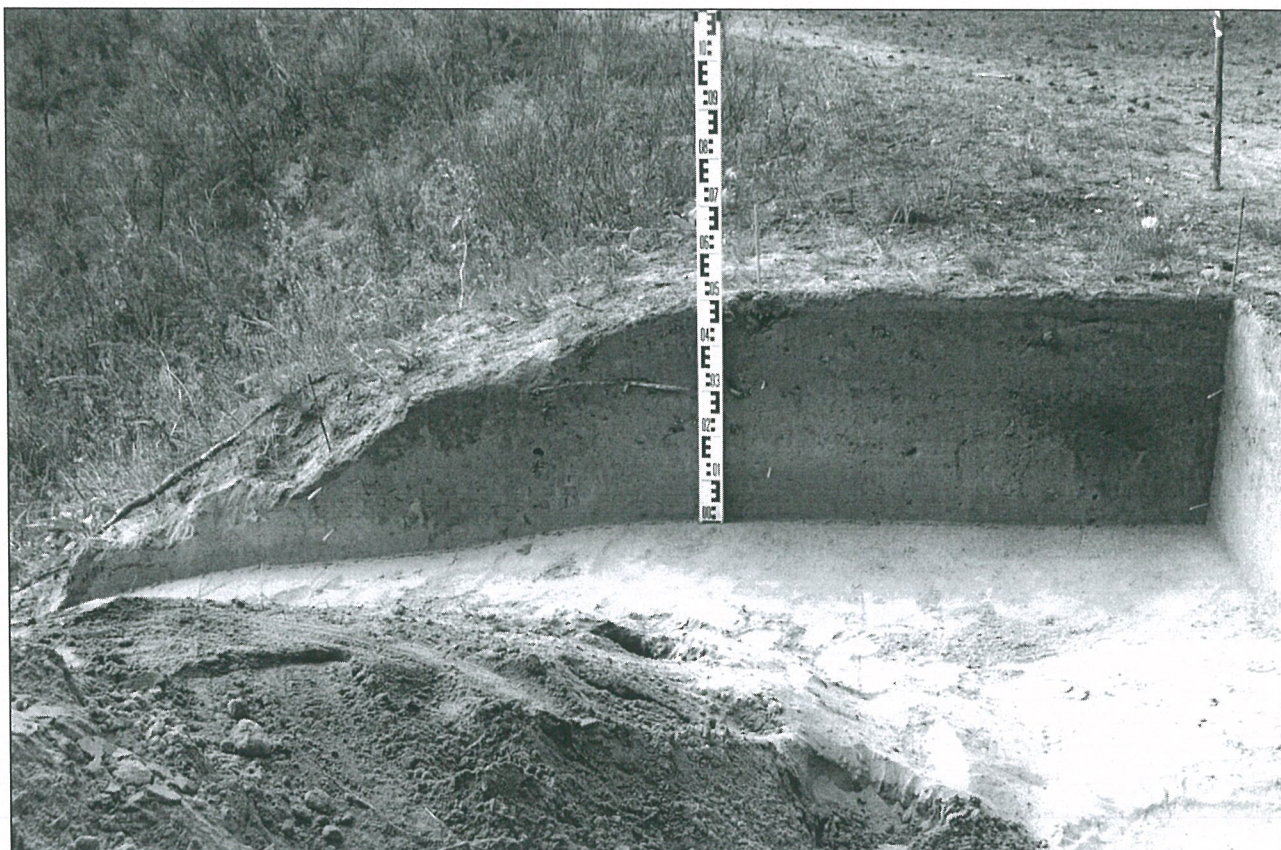

Pav. 34. Kapčiamiestis. Plotas IV. Perkasos vakarinės sienelės centrinė dalis (kv. S/81-84). Vaizdas iš R pusės.

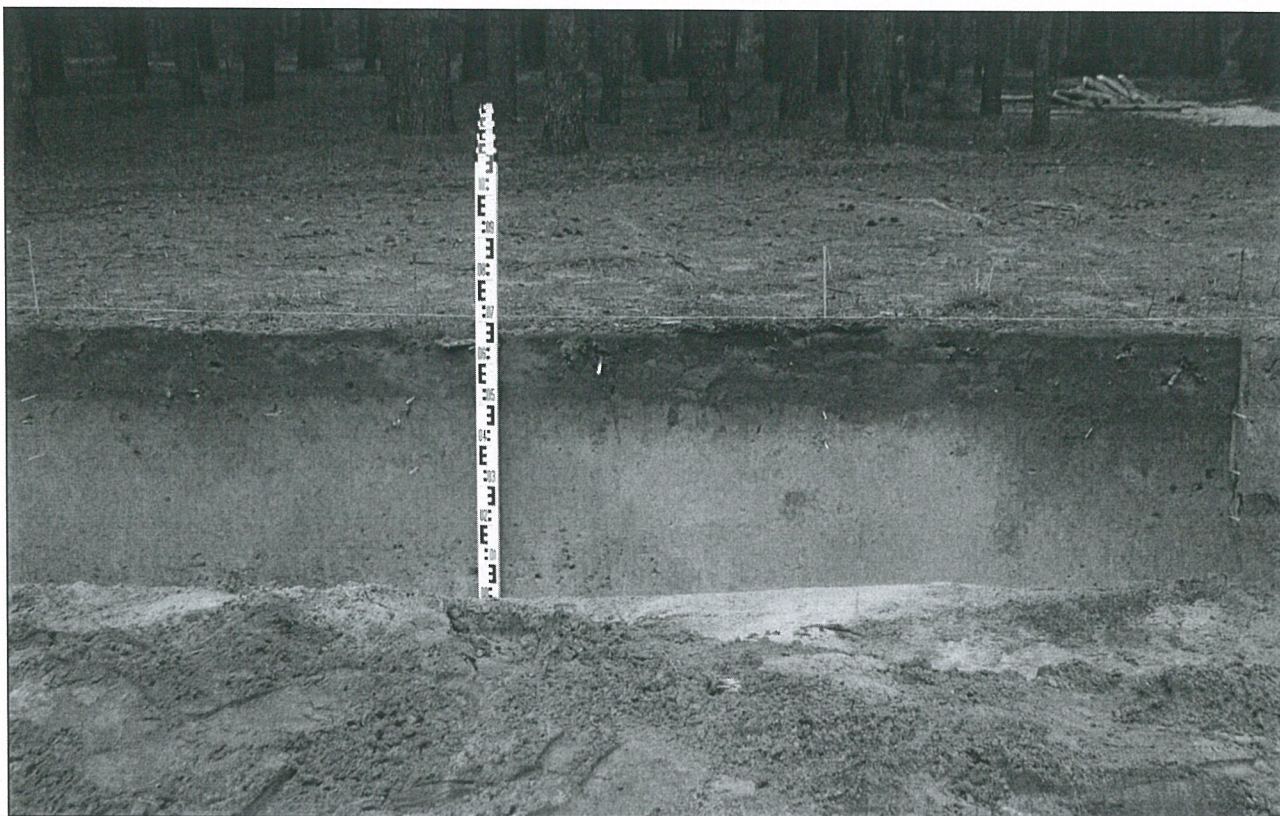
Pav. 35. Kapčiamiestis. Plotas IV. Perkasos vakarinės sienelės pietinė pusė (kv. S/84-86). Vaizdas iš R pusės.

Pav. 36. Kapčiamiestis. Plotas IV. Perkasos pietinė sienelė (kv. Q-S/86). Vaizdas iš Š pusės.

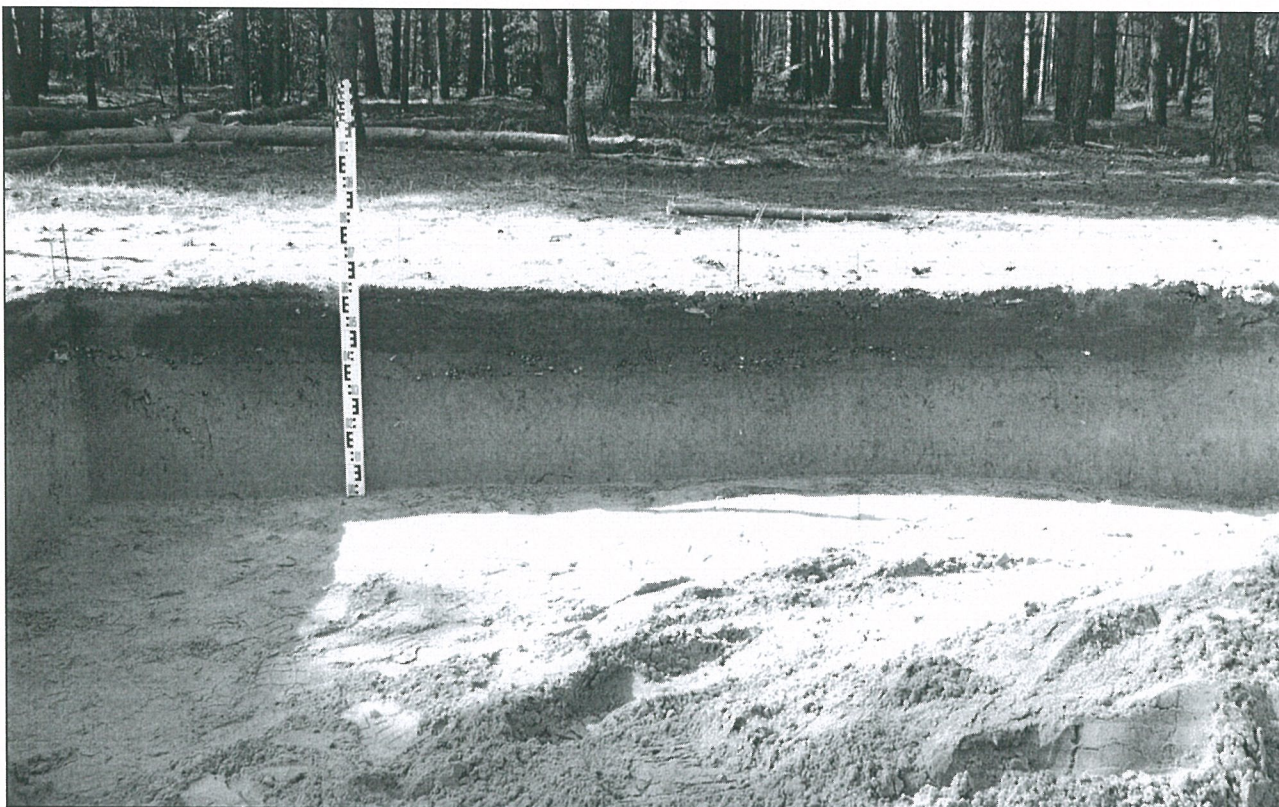
Pav. 37. Kapčiamiestis. Plotas IV. Perkasos šiaurinė sienelė (kv. S-M/79). Vaizdas iš P pusės.

Pav. 38. Kapčiamiestis. Plotas V. Perkasos vakarinės sienelės šiaurinė pusė (kv. S/87-89). Vaizdas iš R pusės.

Pav. 39. Kapčiamiestis. Plotas V. Perkasos vakarinės sienelės šiaurinė ir centrinė dalys (kv. S/87-91). Vaizdas iš ŠR pusės.

Pav. 40. Kapčiamiestis. Plotas V. Perkasos vakarinās sienelēs pietinē pusē (kv. S/91-94). Vaizdas iš R pusēs.

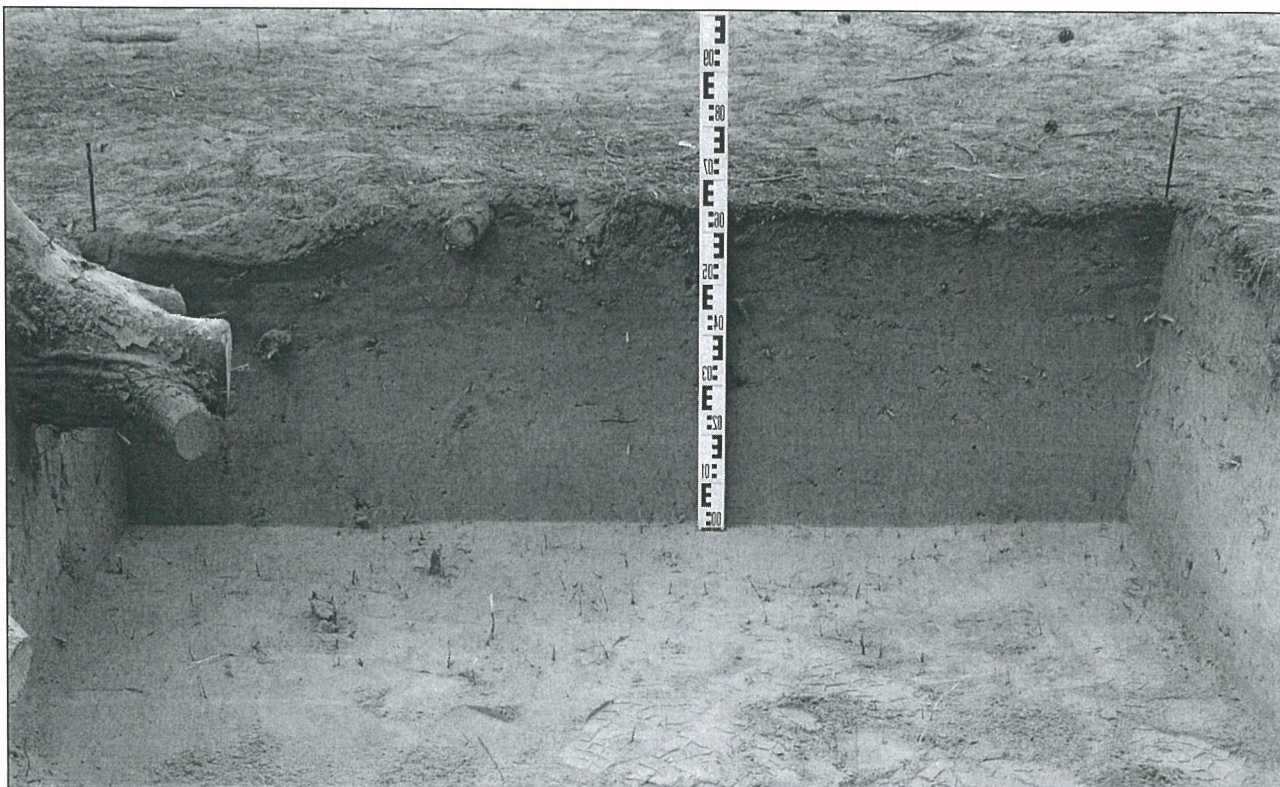
Pav. 41. Kapčiamiestis. Plotas V. Perkasos pietinē sienelē (kv. O-S/94). Vaizdas iš Š pusēs.

Pav. 42. Kapčiamiestis. Plotas VI. Perkasos vakarinės sienelės šiaurinis pakraštys (kv. S/95). Vaizdas iš R pusės.

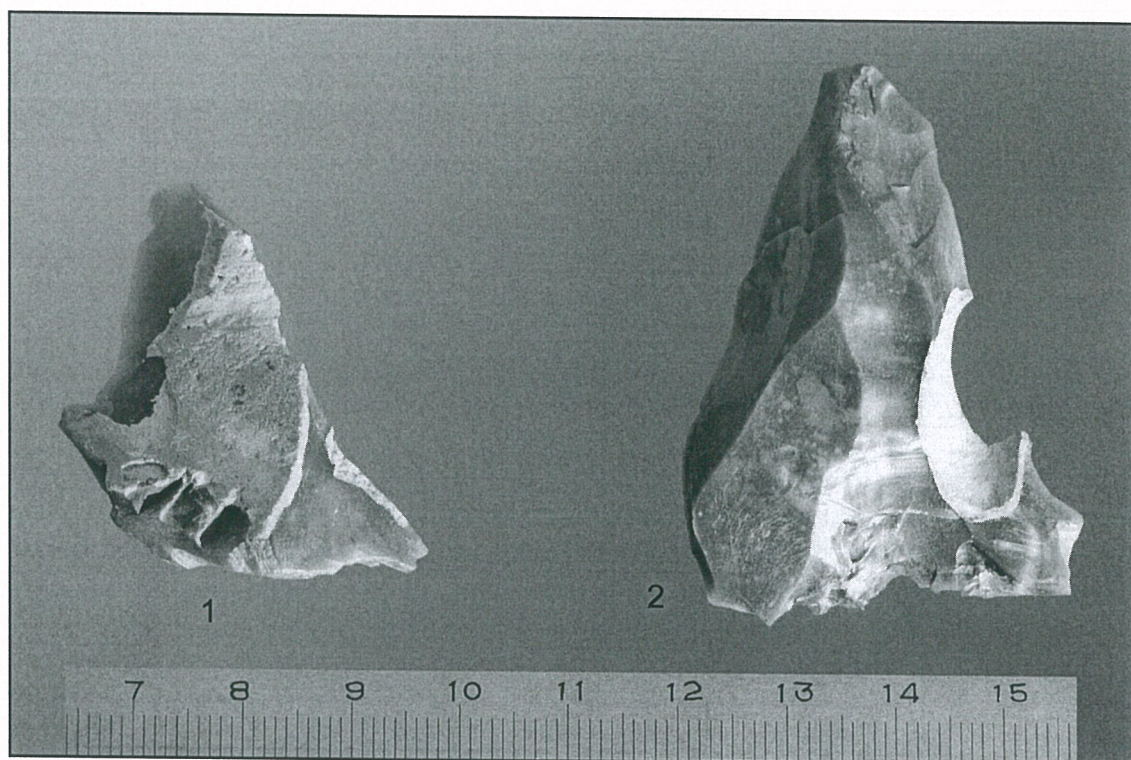
Pav. 43. Kapčiamiestis. Plotas V. Perkasos vakarinės sienelės centrinė dalis (kv. S/96-97). Vaizdas iš R pusės.

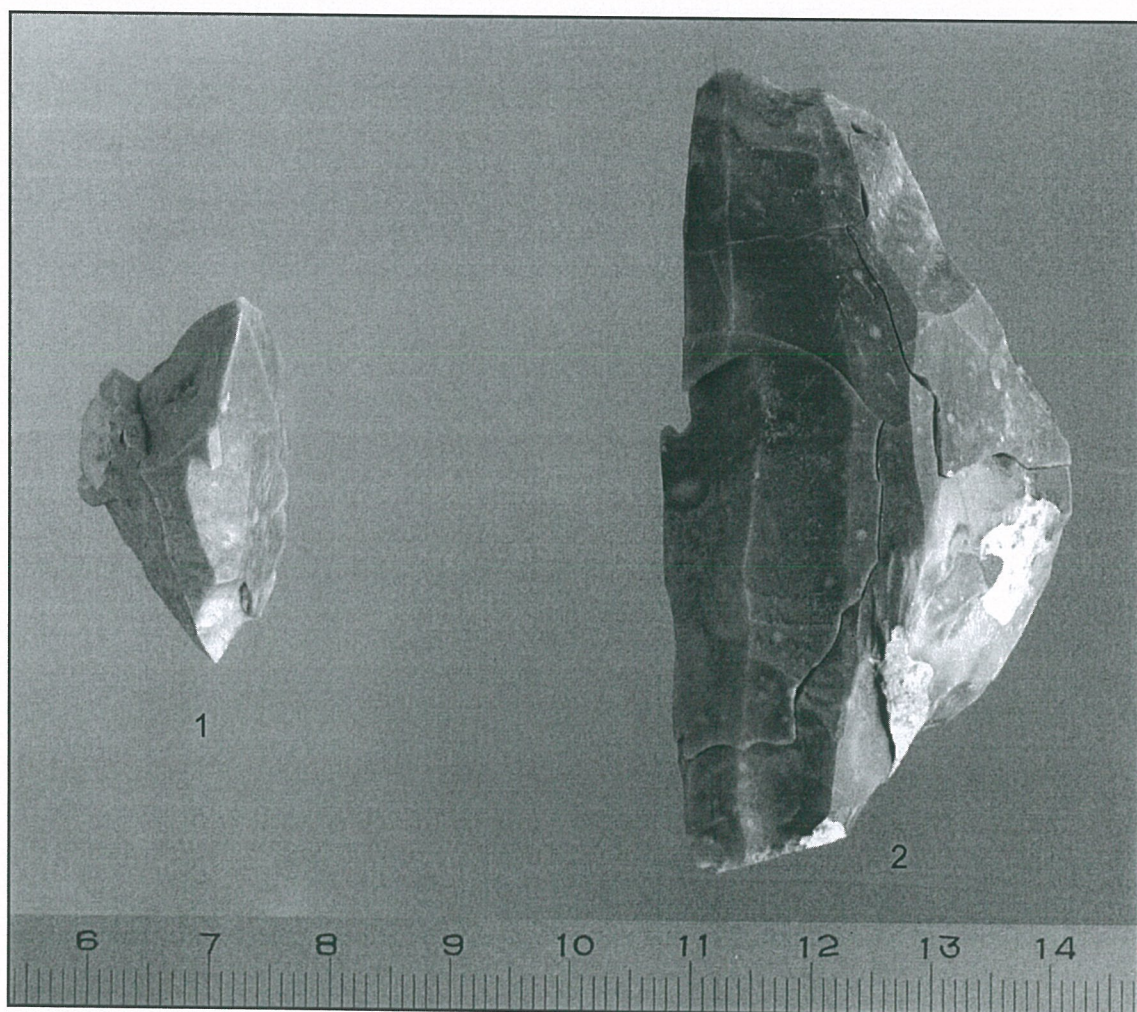
Pav. 44. Kapčiamiestis. Plotas VI. Perkasos vakarinās sienelēs pietinē pusē (kv. S/98-99). Vaizdas iš R pusēs.

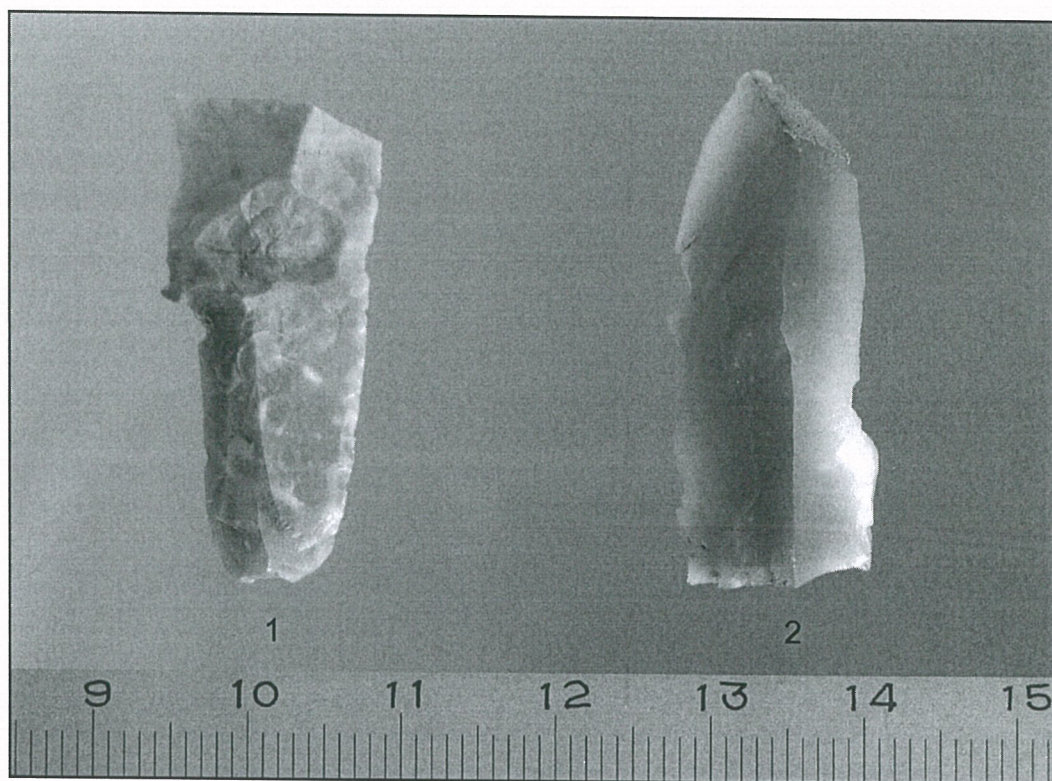
Pav. 45. Kapčiamiestis. Plotas VI. Kvadrātū P-S/98 pietinē sienelē. Vaizdas iš Š pusēs.

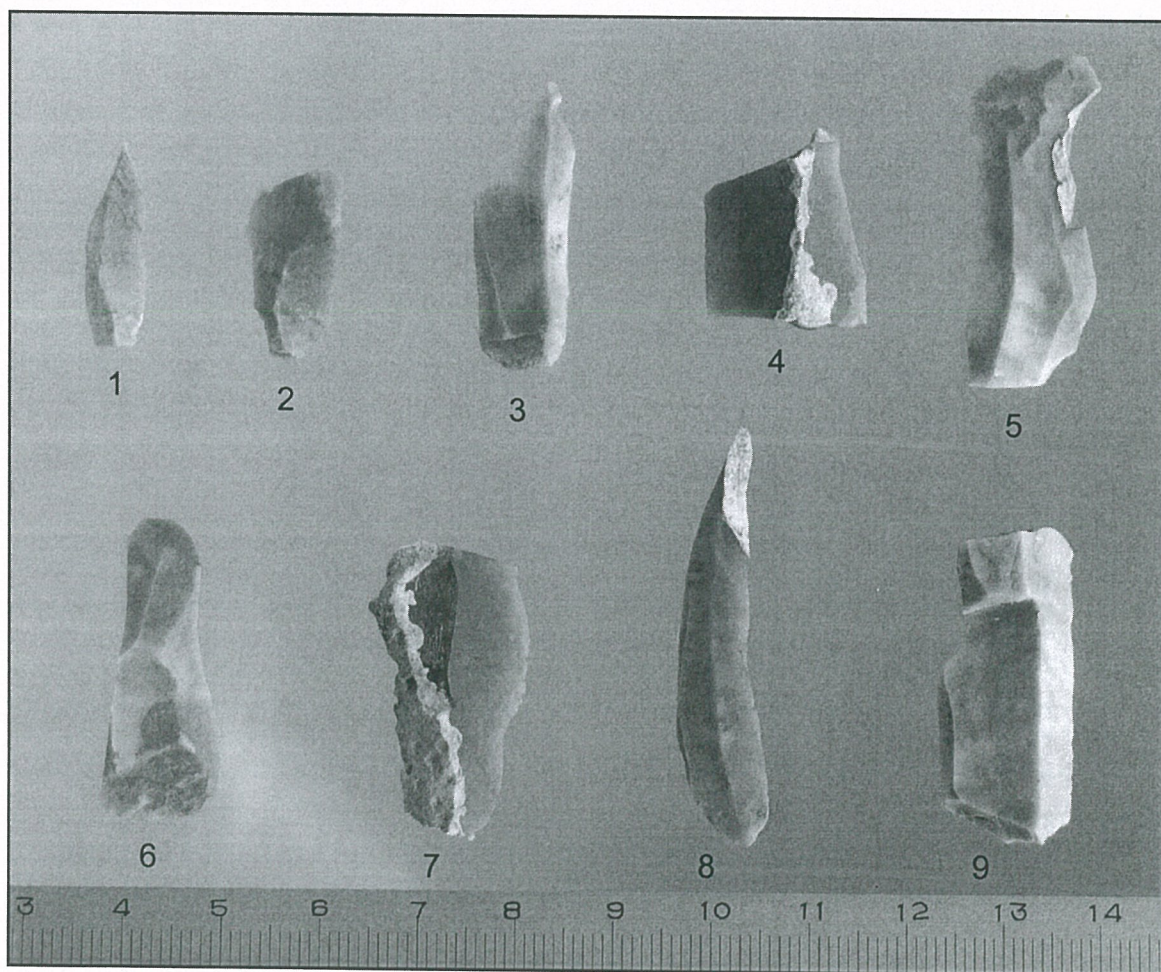
Pav. 46. Kapčiamiestis. Titnago radiniai. Skaldytinio pataisymai: 1 - aikštelės, 2 - skaldomojo fronto.

Pav. 47. Kapčiamiestis. Titnago radiniai. Dvigaliai skaldytiniai (1-2).

Pav. 48. Kapčiamiestis. Titnago radiniai. Retušuotos skeltės (1-2).

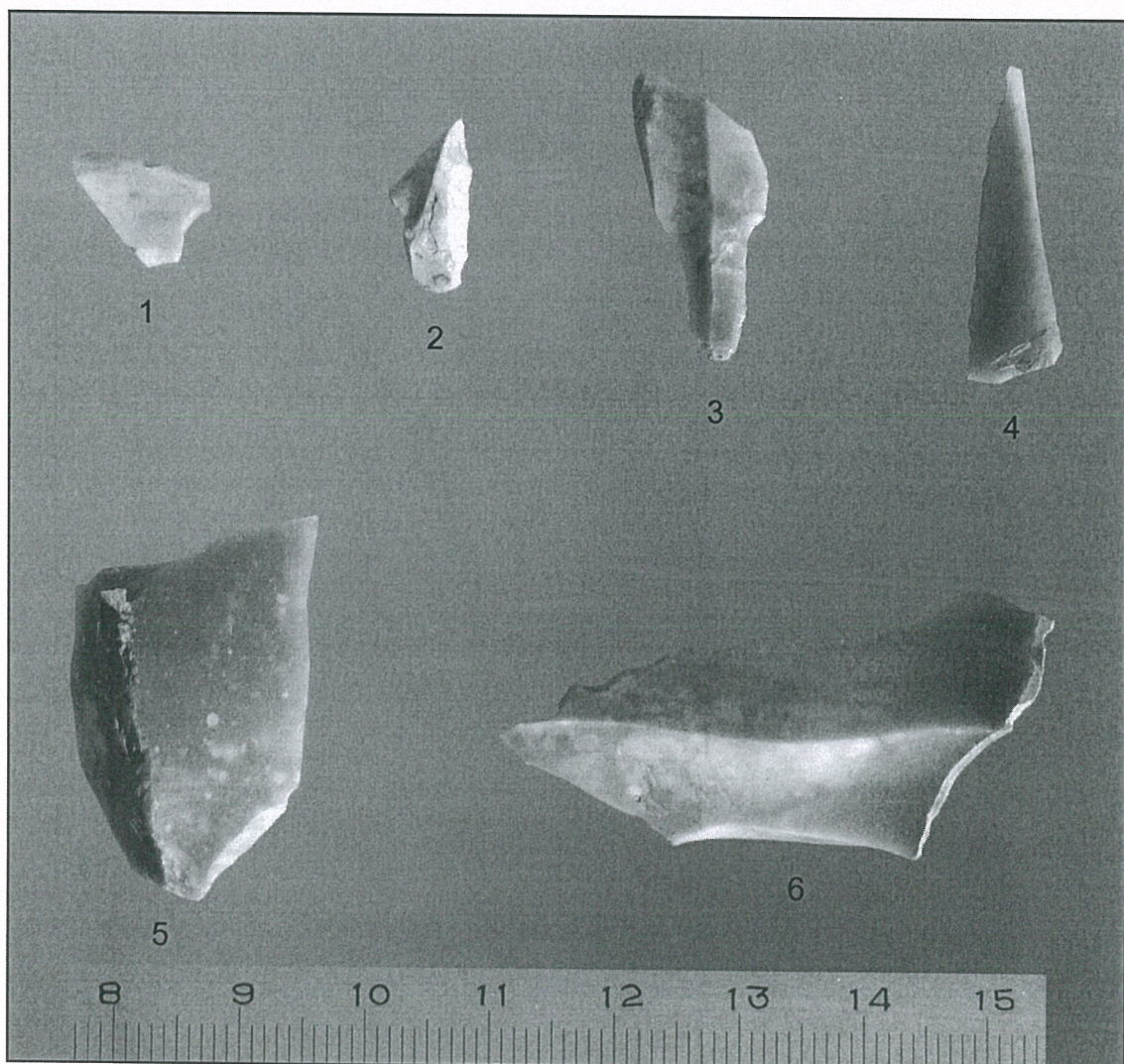

Pav. 49. Kapčiamiestis. Titnago radiniai. Skeltės ir jų dalys (1-9).

Pav. 50. Kapčiamiestis. Sunykusio gintarinio dirbinio fragmentai.

Pav. 51. Kapčiamiestis. Titnago radiniai: 1-4 - dirbinių fragmentai, 5 - briauninė skeltė, 6 - retušuota nuoskala.

Leidimas galioja iki 2007-11-30

LEIDIMAS

vykdyti archeologinius tyrimus

2007-07-24 Nr.143
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **E.Šatavičiui**

vykdyti Kapčiamiesčio senovės gyvenvietės (A92), Lazdijų raj.,

archeologinius tyrinėjimus,

taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrimų projektas: Kapčiamiesčio senovės gyvenvietės, vad. Pinčiaragių, (A92) (Lazdijų r., Kapčiamiesčio sen.) archeologinių tyrimų 2007 m. programa, 2007-07-19, Nr.143.

Kontrolės skyriaus vedėjas

VILNIAUS UNIVERSITETAS
ARCHEOLOGIJOS KATEDRA

EGIDIJUS ŠATAVIČIUS

**KAPČIAMIESČIO SENOVĖS GYVENVIETĖS
(A 92, LAZDIJŲ R.)
ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ 2007 M. PROGRAMA**

VILNIUS
2007 m.

KAPČIAMIESČIO SENOVĖS GYVENVIETĖS (A 92, LAZDIJŲ R.) ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ 2007 M. PROGRAMA

Kapčiamiesčio senovės gyvenvietė, vad. Pinčiaragiu (A 92), yra 1,75 km į pietus nuo Kapčiamiesčio bažnyčios, 450 m į rytus nuo kelio Kapčiamiestis-Sapockinas, Pertako girininkijos Kapčiamiesčio miško 61 kv. rytiniame pakraštyje, Baltosios Ančios upės dešiniajame krante, jos kilpoje. Iš pietų, rytų ir šiaurės gyvenvietės teritoriją supa upė. Gyvenvietę 1970 m. surado archeologas R. Olišauskas. Joje aptikta svidrinis strėlės antgalis, titnaginės skeltės, nuoskalos, keramika, puošta išpaudėliais ir įraižomis. Kultūros vertybės teritorija nustatyta 1989 m. E. Ivanausko vadovaujamos žvalgomosios archeologinės ekspedicijos metu. Kultūros vertybės teritorijos plotas – 2,7 ha. 2000 m. gyvenvietę žvalgė G. Zabiela. Smėlinguose į upę griūvančiuose šlaituose archeologinių radinių nepastebėta, todėl nurodyta, kad gyvenvietės išlikimo lygis ir teritorija turi būti tikslinami atliekant archeologinius žvalgomuosius tyrimus. 2006 m. gyvenvietės teritorijoje buvo atliekami žvalgomieji tyrimai, kurių metu patikslinta gyvenvietės teritorija bei nustatytas archeologinių radinių slūgsojimo horizontas. Taip pat buvo konstatuota, kad pastaruoju metu gyvenvietės būklė ženkliai blogėja: gyvenvietės teritorijoje esančios lakaus smėlio kopos dėl šlaitais laipiojančių žmonių, lietaus vandens ir upės graužimo sukeltos erozijos sparčiai nyksta nuslinkdamos į upę.

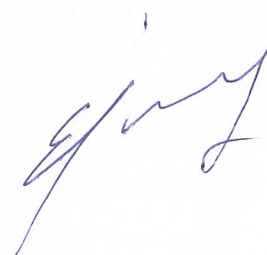
PLANUOJAMI TYRIMAI. 2007 m. archeologinių tyrimų tikslas - ištirti dalį sparčiai žalojamos paminklų komplekso teritorijos. Taip pat ištirti tas paminklo teritorijos vietas, kurios bus sunaikintos tvarkant šį objektą (INTERREG projekto įgyvendinimas). Tyrimai bus vykdomi senovės gyvenvietės pietinėje dalyje - prieš pusiasalio sąsmauką ir pačioje sąsmaukoje. Tyrimų užsakovas – Lietuvos archeologijos draugija.

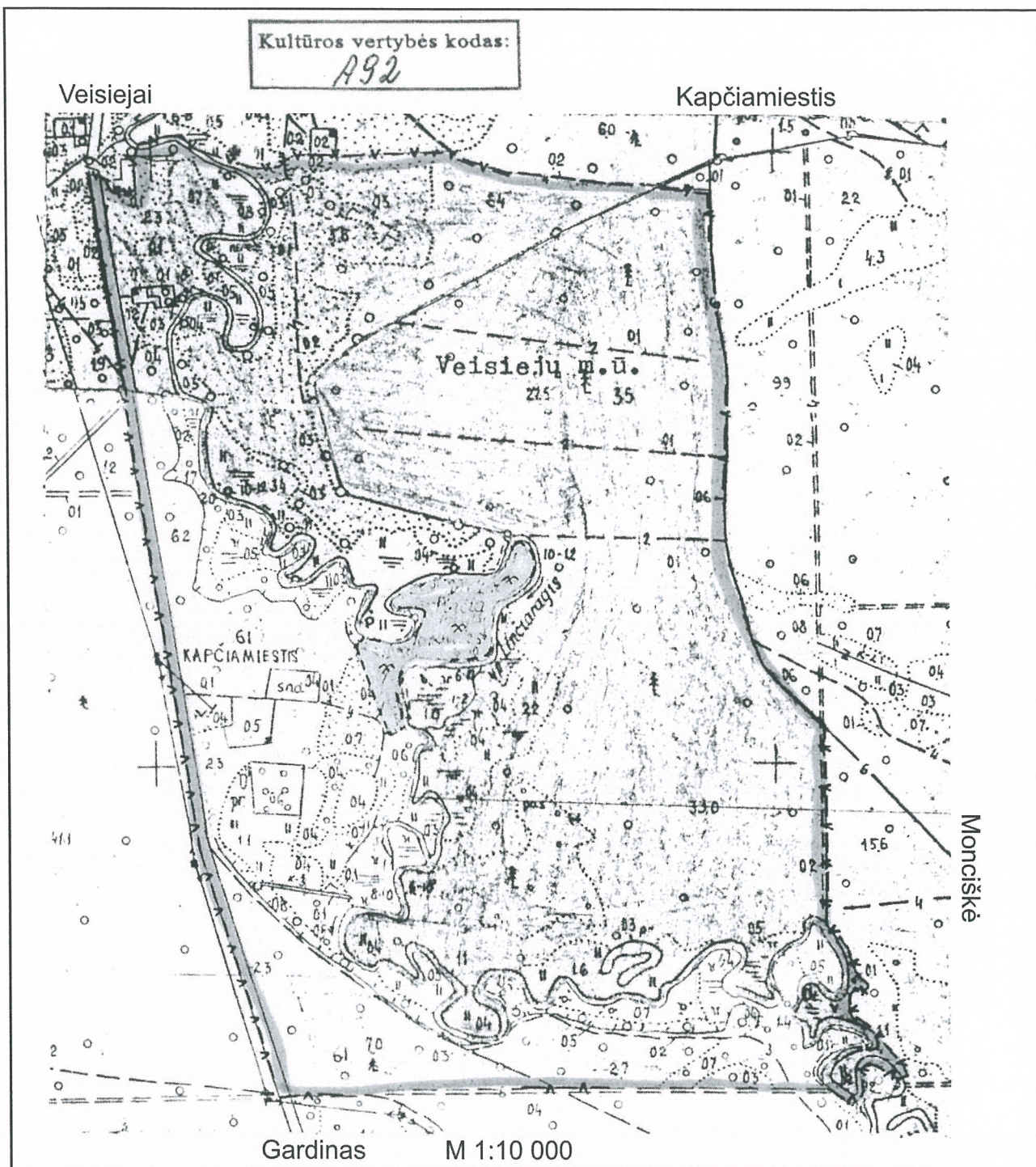
Iš viso numatoma ištirti apie 300 m² dydžio plotą.

Archeologinius tyrimus numatoma vykdyti 2007 m. liepos-lapkričio mėn.

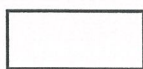
2007 07 19

dr. E. Šatavičius

Kapčiamiesčio senovės gyvenvietės teritorija

Planuojama tyrimų vieta

